This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

616.
002
6
F42a
R

AVGERII FERRE-
RII TOLOSATIS
MEDICI,

DE

PVDENDAGRA

LVE HISPANICA,
LIBRI DVO.

Adiecimus

DE *Radice Cina, & Sarza Parilia*
HIERONYMI *Cardani iudicium.*

ANTVERPIAE,
Apud Martini Nutij Viduam.
Anno M. D. LXIIII.

Cum Gratia & Priuilegio.

P. C.

PHARMACOPOEVS MEDICO S.

PVdendagram hanc Toloſæ ante annos decem ab auctore viro celebri, paucis exemplaribus typis euulgatam, quoniam non niſi difficulter admodùm, magna licet adhibita diligentia, vix tandem accipere potuerim: eamque iam adeptam quæ prælo iterum committeretur, argumenti ob vtilitatem, dignam cenſuerim: Ipſam eapropter limaciorem à nobis redditam, denuò ecce in ægrotorũ Jubleuamen, tuumq; Medice, honorem, lubens tibi offero, atque benignè cõmunico. Vale. Antuerpiæ 1564.

AVG. FERR. IVLIO CAESARI Scaligero.

A te principium ſumſit, tibi deſinet vltrò
Nominis emergens ſplendor & aura mei.
Tu primum teneræ ætatis monumenta probaſti,
Laudaſti ſomnos, Pythagoræque dies,
Aſtrorumque vices humanis ſortibus aptas,
Ne ceſſes, mitto Parthenopæa tibi.

SENATORI OPTIMO, AC OMNI DISCIPLINARVM GENERE ORNATISS.

Petro Montaureo, Augerius Ferrerius Medicus S. P. D.

MAs de morbo Hiſpanico, quem alij Gallicum, alij Neapolitanum appellant, Lucubrationes, quas ſuperioribus annis, cùm ex aulico, quod illic gerebã, negotio Lutetiam diuertiſſem, Siluij diſcipulis communicaueram, humanitati doctrinæ, ac auctoritati tuæ do, dedico, que, Senator æquiſs. non vt eas, cùm ſuſcepueris, recondas, aut inſtar litterariæ cuiuſdam gazæ cum ſecretioribus, dignioribusque tuis Muſis colludere permittas: ſed vt multiplicẽ illam ceñſuram tuam adhibeas, ac iudices num ex Reip. commodo, ac dignitate mea futurum ſit, ſi in lucem tam inelaboratæ, & tam citò prodeant. Reipub. quidem intereſt poſt tot, tantasque, ſæuientis huius mali calamitates ſuperfuiſſe neminem, qui rem, quod aiũt, acu attingeret, hoc eſt, artificioſam præſtaret dignoſcendi, ac curandi methodum. videbantur enim omnes, quotquot hanc materiam tractandam ſuſcepiſſent, empyricorum potiùs fauere traditionibus, quàm rationali doctrinæ. Poſtulabat etiam nominis mei ratio, vt, quæ tumultuaria prælectione Lutetiæ à nobis tradita fuerãt, tornarentur, tornataque, atque vtcunque emendata prælo darentur, ne ſi

diutiùs premantur, fortaſſe aliquis præuertat, & quod aliquando tentatum eſt, tumultuarios illos, atque imperfectos labores in lucem emittat. Vtrunque tu, qui Regius litterarum vindex es, nec honoris mei impatiens, conſiderabis: & ſi opus hoc Reip. vſui fore videris, auctorem quoque vnà cum ipſo opere dignũ exiſtimabis, qui per ſtudioſorum ora volitare debeat: ſin minùs, imperabis ſilentium, & debilem materiam ad recoctionem, aut lituram remittes. Interim ne te inſcriptionis nouitas moueat, aduerte Pudendagram nobis dici contagioſum illum Morbum Hiſpanicum, Mentagræ Romanorum exemplo: quę quòd à mento, & oſculo progrederetur, talèm meruit denominationem. Qua ratione Pudendagram quoque quòd à pudendis incipiat, appellare quid prohibebit? Harum, & meliorum aliarum rerum te arbitrum, aciudicem ſtatuo. Vale Tolo-ſæ Idibus Auguſti.

1553.

AVGE-

AVGERIVS FERRERIVS DE PVDENDAGRA.

LIBER PRIMVS.

Pudendagræ descriptio.

PVDENDAGRA *Lues Hispanica, nihil aliud est, quàm putredo humorum ex contagione in coitu magna ex parte contracta, participatione venenatarum exhalationum, & spirituum infectorum. Plerunque tamen contingit pueris ex vitioso lacte nutricis hoc morbo laborantis: interdum in vtero matris contrahitur. Quibusdã etiam accidit communicatione lecti, participatione cibi, & potus cũ ijs, qui contagiosis huius mali vlceribus, et pustulis adhuc scatent, aut infecto sudore madescunt. Quorum comessationibus se immiscere valde periculosum est, præsertim quando pustulis oris, & sordidis palati, fauciumq; vlceribus adhuc infestantur.*

Pudendagræ causæ.

CAVSSA *procathartica, seu externa esse solet coitus cum infecta, & coitu motæ venenatæ exhalationes: aut cum infectis cõuersatio. Interna est vitiosa, corruptaq; tota massa sanguinea indies magis ac magis putrescens, donec vasis quoq; & solidioribus partibus malum cõ-*

municetur. Ex quibus meatus vrinarij primò quidem exulcerari solent, renes offendi, hepar incalescere, & putredine ferè accendi, accensus postea humores adurere, contagiosum calorem ceteris partibus impertiri, fœdis humoribus totum corpus implere. Vnde vlcera male morigerata, pustulas, tumores, maculas liuidas, ac rubicundas oriri contingit. Cerebri etiam substantia, putredinis ac contagionis vitia concipiens, excrementosa fit, ideoq; impellente natura, & quod superfluum, atque inutile est segregante facilè dissoluitur: atq; in partes subiectas defluens tuberositates, nodos, articulorum dolores, aliaq; multa symptomata excitat: plerũq; etiam medullas inuadit, atq; inficit. Quibus rationibus moti medici quidam illustres, pudendagram ad pituitam referendam putarunt: pituitæ nomine ipsam cerebri substantiam, & quidquid à cerebro defluit comprehendentes. Verius tamen dixeris causſam esſe corruptos omnes humores. sed symptomata pituitæ magna ex parte deberi, propter facilem eius defluxum. Pituitã autem hîc intelliges non naturale illud, & ad concoctionem reseruatum phlegma, sed salsam, acrem, putrefactam, serosam, ac excrementitiam omnem humiditatem ad pituitæ colorem, aut naturam accedentem, in cerebro potißimum collectam, in reliquo verò corpore partim destillationibus, partim concoctionis, vel aßimilationis vitijs coaceruatam. Cùm in vtero morbus contrahi-

trahitur tanquam hereditarium sit malum, & tanquam corruptum elementum vnà cum paterno, vel materno semine infunditur: aut, si mater à die conceptionis in morbum inciderit, communicatis fetui vitiosis, infectisq; humoribus, primæ conformationis facultates, actiones atque organa corrumpi necesse est.

Pudendagræ signa.

SIGNA partim ex ijs, quæ sensibus obijciuntur, partim ex ægrotantis sermonibus colligenda sunt in hunc modum. Si enim cum artuum & capitis doloribus etiam obtusis, pustulæ in fronte, in capite, aut pudendis squamosæ siccæ, aut sanioſæ, & putridæ apparuerint, certum habebis indicium morbi Hispanici, si nuper cum infecta coierit. Idq; magis si post coitum purulentis meatuum vrinalium vlceribus, et ardore vrinæ primò affectus, posteà citra sufficientem puris purgationem sponte sanatus visus fuerit, aut si cancerosæ virgæ pustulæ, quæ primò inuaserunt, posteà citra perfectam curationem euanuerint, aut si abscessus qui primò in inguinibus apparuerunt, posteà non resoluti, non maturati, aut malè detersi, in partem interiorē secesserint. Sunt quibus pustulæ cutem non subeunt, sed in diuersis locis liuida quadam rubedine cutis maculatur. Quæ rubedo, si nūc disparuerit, paulò post ferè reuertitur, aut pustulas de se edit.

Sunt etiam, quibus citra exteriores pustulas & maculas alopecia accidit, cum oris & faucium vlceratione ferè, nec sine artuum doloribus. Cetera symptomata sunt capitis, colli, & scapularum dolor, spinæ quædam perfrigeratio, tuberositates in capite brachijs & tibijs, alopecia capitis & barbæ, ceterarumq; partium depilatio, vnguium casus, pustulæ in toto corpore, & cutis defœdatio. In infantibus, & alijs qui ex coitu malum non contraxerunt, scire conuenit, nûm, dum in vtero gestarentur ægrotare cœperint, nûm à nutricis lacte malum ortum fuerit, aut ex conuersatione cum infectis. Notandum verò morbum Hispanicum plerunque foueri in interno corpore sex, septem, octo, vel nouẽ mẽsibus antequam se manifestiùs prodat: nisi quod à contagioso illo coitu vsque in manifestationis diem, aut macula circa pudendas partes rubra, vel liuida, aut pustulæ vlcusve in pudendis, in fronte, vel in ore, aut nodi in capite vel in extremitatibus, aut paulatim procidentia capillorum perseuerantia sua internum morbum attestantur.

Pudendagræ curatio.

TRIA sunt in hoc morbo præcipua, à quibus curatiuæ indicationes sumuntur. Primum est vitiosorum & corruptorum humorum copia. Alterum putredo. Tertium contagio. Copia putredinem

tredinem alit & auget. Putredo adulteratæ caliditatis index est. Adulteratus calor cõcoctionem vitiat, humores adustioni obtemperantes adurit, ceteros aut dissoluit, aut resoluta subtilis substantia condẽsat ac incrassat. Sic enim adustione crassi, densi, ac tenaci quadam irrigatione lenti humores euadunt. Lentorem ac crassitiem consequitur obstructio. obstructione impeditur transpiratio, fouetur contagio, augetur quæ ex cõtagione ortum ducebat putrefactio: vnde infinita alia mala oriri videmus. Dissolutis aduentitio calore humoribus fiunt destillationes & defluxus: atque ex his pectoris affectus, stomachi subuersiones, colli & articulorum dolores, tuberositates, nodi, & similia. Contagione vitiatur sanguificatio, corrumpuntur humores, inficiuntur spiritus, deprauatur quæ in singulis partibus efficitur concoctio & assimilatio. vnde excrementosum totius corporis habitum reddi contingit: præcipuè verò cerebrum, alimentum quod ad se defertur concoquere, & propter infestæ qualitatis vitium perfectè assimilare recusans, excrementis oppletur: quibus in varias corporis partes distributis, infinita excitantur morborum & symptomatum genera. Constat ergo varium hunc malorum concursum ex vna contagione, adiũcta putredine proficisci. Quibus omnibus abigendis propellendisq; opus est remedijs, cõtraria quodammodo facultate præditis. Contagio enim ea, quæ infectioni resistũt,

postulat: putredo vētilationem, putrium & semiputrium concoctionem: adulteratus calor refrigerationem & emendationem: lentor ac crassities detersionem et attenuationem. obstructio recluſionem apertionémve: corruptorum humorum copia multiplicem ac variam euacuationē. Symptomata verò & succedētes affectus quomodo curari debeant, ſuo loco dicemus. Nunc methodicam morbi ipſius curationem proponamus, rediganusq; in octo capita curatiuas omnes illas indicationes.

I. ergo remedium ſit Victus boni ſucci, facilis concoctionis, minimè excrementitius, attenuans, abſtergens, ſiccans, &, vbi intenſus erit calor, refrigerans.

II. ſit facilis leuisq; purgatio, quam Minoratiuam vocant.

III. Venæ ſectio, in quibus expedit.

IIII. corporis atque humorum, qui excerni debent, Præparatio, attenuando, tergendo, aperiendo, corpora fluida faciendo.

V. Plenior humorum Euacuatio.

VI. Particulares euacuationes: vt tandem reſecatis prauis humoribus, & apertis vndique meatibus vētilationi et perſpirationi locus ſit, inhibeaturq; putrefactio.

VII. Symptomatum ac morborum tanquàm ſymptomata ſuccedentium curatio.

VIII. loco potiſſimùm infectionis ac contagionis Seminaria Exſtinguenda ac interimenda

da proponuntur. Quod tamen non solùm in fine curationis, verumetiam per totũ morbi decursum vtiliter efficitur.

1. De victu Pudendagricorum.

LICET Lues Hispanica totam massam sanguineam atque humores omnes occupet, victum tamen, vt & cetera remedia, ita instituere oportet, vt vincentis & magis peccantis humoris ratio habeatur: vincente siquidem & magis peccante bile ad refrigerationem procliuior esse debet: vincẽte pituita ad maiorẽ absterſionem et attenuationem. Prævalente verò melãcholia, ad attenuationem citra vehemẽtem ſiccitatem. In genere conducunt alimenta omnia boni ſuecci, facilis concoctionis, minimè excrementitia: vt, gallinacei generis mares & feminæ, perdices, attagenæ, phaſiani, pulli columbarum, merulæ, turdi, turtures, turricolæ, & montanæ auiculæ, cuniculi iuniores, iecinora & teſtes gallinaceorum, pedes & alæ volatilium, præſertim gallinacei generis, pedes veruecini, ſuilli, vitulini, atq; ex ipſis confectum gelu, oua gallinarũ & phaſianarum recentia, tremula. ſorbilia. Carnes vêruecinæ, hædinæ, & vitulinæ aſſæ, vt plurimum vſurpantur. Panis ſit triticeus, non nihil furfuraceus, vt abſtergat: ſit autem probè confectus adhibita priùs maceratione et debita fermentatione, & in clibano vel fornace decoquatur, non in cineribus, aut foci tegula. Biſcoctum

ob

ob ſiccitatem præferunt aliqui: nos ob coctionis difficultatem & ſucci craßitiem reijcimus. Conferet etiam panis elotus, atque ex ſorbitionibus ptiſana cum mulſa: concurrente verò multa pituita cum hyſſopo, pulegio, anetho, origano. Conuenient etiam panata, & lac amigdalarum dulcium, interdum etiam alica, & iuſcula omnia ex prædictis carnibus parata: præſtabit tamen aßis, quàm iuſculis aut elixis vti. Si quando oleribus opus ſit, conceduntur lactuca, portulaca, acetoſa: & ad moderatè abſtergendum, aperiendumq; gingidium ſeu cherefolium, endiuia, cichorium, ſcariola, lupulus, aſparagus, borago, bugloſſa: & cum euidenti attenuatione opus eſt, menta, feniculus, ſaluia, hyſſopus, meliſſa, maiorana, apium, petroſelinum, pulegium, ſerpyllum, thymbra, anethum: quibus contagionis emendandæ gratia adijcies betonicam, pimpinellam, dictamnum, hypericum, tormentillam, verbenam, carduum benedictum, angelicam, vincetoxicum, calendulam, roſmarinum, balſamitam, ſcabioſam, thymum, origanum. Cauendo tamen ne horum vſu vitioſos humores accerſas. Admittes etiam vuas paſſas, carycas, pruna, & pyra cocta, capparis, amygdalas, pinearum & piſtacearum nucleos. In condimentis verò licebit vti aceto, omphacio, ſucco acetoſæ, ſucco granatorum, ſuccis citriorum & arantiorum, & aqua roſata, exſuperante caliditate, & inflammationem minitantibus puſtulis: interdum etiam mulſa, vino, ſucco paſ-

passularum, melle, cinnamomo, croco, nuce mo-
schata, macere, caryophyllis, aniso, feniculo, vbi
humiditates & flatus præualuerint. Abstinen-
dũ à lacte, caseo, ouis coctura dẽsatis aut frixis,
& à carne bubula, suilla, agnina, leporina, anse-
rina, ceterisq; omnibus crassũ, serosum, prauũq;
succum gignentibus animantibus, fructibus, se-
minibus, plantis, & similibus. Vitanda etiam sal-
sa omnia & acria, Adstringentia verò, nisi par-
ticularis quædam intẽtio postulauerit, rarò ad-
mittes. Piscibus saxatilibus, pelagicis, litoralia-
bus, qui neq; in suaue, neque mali odoris, neque
glutinosum quidquam gustu representant inter-
dum vesci licebit, vt gobijs, asellis, murænis. Cõ-
cedimus etiam trutas, salmones, alosas, rubellio-
nes nostros, soleas, quas lingulacas esse putant,
atq; alios neque prædura, neque præmolli carne
præditos. Gustandos autem pisces, non autem
edendos censeo. Potus esto vinum album, aut a-
liud tenue, quod vrinam ducat. Id autem sufficiẽ-
ti aqua diluendum est, pro morbi excessu, tem-
pore anni, consuetudine, ægrotantis temperatu-
ra. Vini loco conducent, aqua hordei, decoctum
pauci cinnamomi in plusculo aqua, hydrosaccha
ri, oxosacchari, hydromeli, apomeli, oxymeli,
aut secũdarium ligni Indici decoctum. Ordo au-
tem in cibis ingerendis seruetur, humidaq; sic-
cis præmittantur, & coctu faciliora coctu diffi-
cilioribus. Nec tenuissimo illo victu, quẽ in mor
bis longis damnauit Hippocrates, hîc vtendum:

sed

ſed, ad conſeruandum vſque ad ſtatum naturæ robur, quod ſatis comedendum: ſic tamen, vt Socratico more à menſa cum aliquantula fame recedas. In ſtatu, atq; in curationis ſcopo tenuior victus adhibendus: atq; in totum præſtabit tunc æßis, quàm elixis vti. Aër vbiq; ferè ſiccus deligendus, calidior quidem vincentibus frigidis humoribus: temperatior in ceteris. Talis autem ſi natura non ſit, arte præparandus eſt, ſuffimentis, irrorationibus, ignibus, ſimilibusq; artificijs. Cauendum ab Auſtro, quod corpora diſſoluat & humectet, capita aggrauet, & vertigines faciat: & à Coro, quòd peſtilenti quadam natura deſtillationes moueat, quod in Mitylene oppido diligenter annotauit Vitruuius. Spirat autem ab occidente æſtiuo. Exercitationes cibũ præcedant: ſint autem moderatæ, nec penitus ad laſſitudinem progrediantur. Deambulatio, equitatiò, & in lectica geſtatio plurimùm conferẽt. Ventris deiectionem moliri oportebit aut fructibus ſolutiuis, vt prunis & tamarindis in mulſa coctis: aut iure aliquo, cum quo polipodium, ſena, bugloſſus, vrtica, & mercurialis bullierint: aut clyſtere: aut medicamento molliter perpurgante. Ira, metus, triſtitia, ceteriq; affectus, qui animum & corpus agitant, vitandi.

11. De facili Purgatione, quam Minoratiuam vocant.

Licet

LICET *in tanta & tam pertinaci humorum corruptione valde neceſſaria ſit purgatio: tamen, cùm natura contagione ac pernicitate mali grauata ac conturbata ſit, non videtur tutum ſtatim ab initio curationis efficaci medicamento eam irritare. Nam & ars ipſa docet ab imbecillioribus incipere, & paulatim valentioribus aſſuefacere naturam. Vtendum ergo primùm facili leuiq; purgatione, quales ſunt, quæ cum caſſia nigra, diapruno ſimplici, & catholico fiunt: quibus, ne forte parum aut nihil agant, addere ſolemus valentius aliquod medicamentũ ſimplex aut cõpoſitũ. Nos confectionẽ hamech ceteris iure præferimus, & miſcemus in hũc modũ.* ℞ *catholici vnc. j. cõfectionis hamech drac. j. & ß. ſacchari q. ſ. fiat bolus. Vel ſic.* ℞ *caſſiæ recẽter extractæ, drach. vj. pulpæ tamarindorũ drac. j. et ß. cõfectionis hamech drac. ij. ſacchari quod ſatis, fiat bol⁹. Si bolũ recuſet æger malitq; potionem, diſſolues medicamenta in tribus aut quatuor vnciis hydromelitis, aut conuenientis alicuius decoctionis. & cùm pituita præualuerit, adijcies agarici trochiſcati, aut elect. Indi, aut benedictæ portionem aliquam. ſi bilis, rhabarbarum, & elect. ex ſucco roſarum. ſi melancholia, diaſenæ aut epithymi portiunculam.*

III. De Venæ ſectione.

VENAE *ſectio conuenit plethoricis, & aliis quibus venæ turgeſcunt, necnon quibus ad im-*

inflammationem prolabuntur puſtulæ, tumores, & vlcera. Secanda autem interna cubiti vena, quam baſilicam appellant, quando partes collo inferiores magis infeſtantur. Externa, quam cephalicam vocant, quando frontem, caput, palatum, fauces, & collum ſymptomata impetunt. Communis verò & media quando partes ſuperæ & infernæ ex æquo afficiuntur. Trahendum autem tantum ſanguinis, quantum ægrotantis ætas, vires, & temperatura, morbi, ſymptomatumq; vehementia, & circunſtantis aëris ſtatus requirere videbuntur. Si pridie leni illa & minoratiua purgatione vſus non fueris, duces aluum molli clyſtere, in hunc modum. ℞. *hydromelitis lib. j. ß. caßiæfiſtulæ cum melle conditæ, vnc. ij. olei chamemelini quart. j. ſalis parum, miſtis omnibus fiat clyſter. Detur ante venæ ſectionem, & relaxato ventre, redditoq; clyſtere mittatur ſanguis.*

IIII. De Præparatione.

ANTEQVAM validiore medicamento humores eliciamus, fluidum, vt præcepit Hippocrates, corpus reddendum eſt, meatus reſerando, craſſa glutinoſaq; incidendo, extenuando, atq; abſtergẽdo. Quod partim victu, de quo diximus, partim ſyrupis & decoctis efficiendũ, in hunc modum. ℞. *radicis polipodij & ramentorum ligni Indici aã vnc. ij. rad. aſparagi, tor-*

men-

mentillæ, dictamni, silicis, asari aũ vnc.j. corticis mediani sambuci, glycyrrhizæ rasæ & contusæ aũ vnc.ß. herbarum capillarium, hepaticæ, fumariæ, lupuli, scabiosæ, melissæ, taraxacon, agrimoniæ aũ manip.j. oxylapathi, personatæ, cichorij cum radicibus aũ manip.ij passularum purgatarum à vinaceis, & tamarindorum aũ vnc.j. seminis cartami cõtusi drach.vj. senæ, thymi, epythimi aũ vnc. ß. quatuor seminum frigidorum maiorum contusorum aũ drac.ij. hermodactylorum, et agarici aũ drach.j ß. cinnamomi drac.iij. decoquantur secundum artẽ in aqua iustæ quantitatis, donec media pars aquæ consumpta sit, & in lib.ij. colaturæ decoque leuiter succi buglossi, & boraginis vtriusque depurati vnc. ij. postea adde syrupi de fumoterræ, & de epithymo aũ vnc.j. mellis rosati, aut violati quar.j. fiat apozema pro quinq; dosibus. In calidiore corporis temperatura addes acetosam, scariolam, atriplicem, endiuiam, lactucam, parietariam, pruna, myxa, zizyphas, semina frigida, recentes rosas, violas, nymphæa & cichorij flores. Vincente pituita adijcies radices iridis, lilij conualliũ, galangæ, rhapontici, bryoniæ, aristolochiarum, cyclamini, & hyssopum, origanum, centaureas, stœchadem, betonicam, cum pæoniæ & nigellæ seminibus. Prævalente atra bile, cortices ebuli, genistæ, fraxini, capparum, tamaricis, partheniũ, pulegium, pimpinellam, ocymũ, cum seminibus fraxini, hederæ, hyperici, viticis, anethi, cas-

cassuthæ, althææ, geniſtæ: & floribus anthos, ſcabioſæ, lupuli, boraginis, bugloſſi, tamaricis, thymi, geniſtæ, ſambuci. Bilioſos etiam iuuabũt ſyrupus de endiuia, oxymeli ſimplex, ſyrupus de fumoterræ ſimplex, & ſyrupus acetoſus. Pituitoſos ſyrupus de ſtœchade, de calamenta, de bizantijs, de mẽta, de abſinthio. In atra bile proderunt ſyrupi de ſcolopendria, de cichorio, de fumoterræ, de epithymo. Sed tabellas, quas ſuperingerere ſolent medici, præſtabit ex ijs, quæ contagioni reſiſtunt, conficere: quorum non nulla iam recenſumus in victu: cetera capite vltimo huius libri plenius tractabimus.

v. De Purgatione.

PRAEPARATO *corpore, ſupereſt vt vitioſos & corruptos humores euacuemus, ſanguinemq; à putridis ſalſis ſeroſis & aduſtis ſuperfluitatibus vindicemus. Eum ergo, in quo ſuperat caliditas, purgabimus in decocto violarum, tamarindorum, & ſenæ diſſoluentes rhabarbarum, catholicõ, & confectionem hamech: vel cum pilulis de fumoterræ, & de rhabarbaro. Præualente pituita, in decocto paſſularum, hermodactylorum, & ſeminis carthami diſſoluues agaricum, benedictam ſolutiuam, diaphœnicon, & confectionem hamech: aut pilulas de agarico, cochias, & de fumoterræ commiſcebis, & deuorandas dabis. Eum verò, in quo vincit*

atra

atrabilis sic purgabis. ℞ polipodij vnc.j. passularum purgatarum à vinaceis drach. vj. sennæ vnc.ß. seminis cassuthæ, anisi, cinnamomi aã drach. j. aquæ mulsæ quantũ satis, bulliant simul ad tertiæ partis consumtionem, & in colatura dissoluantur epithymi drach ij. lapidis lazuli exquisitè abluti drach.ß. diasennæ, & confectionis hamech aã drach.j.ß. syrupi de fumoterræ, & de epithymo aã drach.vj. fiat potio. Vel, ℞ massæ pilularum de quinque generibus myrobalanorum, de fumoterræ, et de lapide lazuli aã scrup. j. cum vino infusionis epithymi, aut ellebori, formentur pilulæ vij. Medici nostri temporis dant postridiè roborantes bolos, quos ex conseruis, quæ in officinis prostant, conficere solent: adiectis interdum speciebus diarodon, diatriasantali, elect. de gemmis, diambræ, & ceteris pro varia ægrotantium & morbi natura. Præstaret tamen ea, quæ contagioni resistunt, ad hoc opus eligere.

VI. De Particularibus Euacuationibus.

PARTICVLARIVM euacuationum censentur menstruæ purgationes, hæmorrhoides, & quæ ex ore apophlegmatismis & gargarismis educuntur, aut errhinis & succorum attractione ex naribus. Adde solutionem alui, vrinæ, sudoris q; prouocationem, & insensilem transpirationem: quibus ferè omißis ceteris, incumbũt

medici. Medicamenta enim, quæ per os vel nares purgant, verentur, ne quà pollent acrimonia partes illas ad contrahendum vlcus promtißimas exulcerent. Menſtruas purgationes & hæmorrhoides in poſtremos dies differũt, niſi citò medicamentis parère poſſe videantur. Si quando tamen his incumbendum ſit, aperies hæmorrhoides impoſito ficus folio, vel amygdalis amaris tritis miſtisq; cum felle bubulo: aut hirundinibus ſedi admotis ſanguinem elicies. Menſtrua verò prouocabis potu ſequenti. ℞ calamenti, pulegij, & ſeminis nigellæ aã drach. iij. contundãtur, tritaq; & cribro tenui tranſmiſſa decoquãtur abundè in melicrato, fiat potio pro tribus diebus: detur mâne in lecto, conceſſo inſuper duarum aut plurium horarum ſomno. Apophlegmatiſmos & gargariſmos, ſi opus ſit, conficies in hunc modum. ℞ maſtiches & paſſularum mundatarum aã drach. ij. contundantur & fiant trochiſci commanducandi. Hi, vt non erodent, ſic pauxillam pituitam elicient. Potentiores ſunt qui ſequuntur. ℞ pyrethri, ſtaphidis agriæ, piperis aã ſcrup. j. maſtiches ſcrup. ij. terantur, & cum melle formentur trochiſci, quos in exitu lecti commanducare conueniet. ℞ foliorum lauri viridium, thymi, hyſſopi, maioranæ aã manip. j. paſſularum purgatarum, & ſeminis nigellæ cõtuſi aã vnc. ß. agarici drach. j. ß. aquæ fontanæ lib. ij. vini albi optimi lib. ß. fiat decoctio ad perfectionem, & in colatura diſſolue ſtaphidis agriæ,

griæ, ſtruthij, piperis añ ſcrup. ij. pyrethri, zingiberis añ drach. ß. oxymelitis ſcillitici vnc. ij. miſtis omnibus fiat gargariſmus, ad pituitam a pophlegmatiſmi loco educendam. Per nares purgabis cerebrum cum ſuccis betæ, braſſicæ, anagallidis, maioramæ, cyclamini: aut cum melle in errhina pyramidalia rediges apophlegmatiſmos præcedentes, & in nares intromittes. Sed exulcerato naſo, ab errhinis omnibus abſtinendum: vtendum verò apophlegmatiſmis & gargariſmis. Et contrà, exulceratis faucibus, & palato, apophlegmatiſmis, & gargariſmis pituitam elicientibus abſtinendum: vtendum verò errhinis & prædictis ſuccis. Caue tamen ne dum pituitã elicis, vlcus excites. Medici vt diximus, poſthabitis ceteris particularibus euacuationibus, toti ad ventris deiectionem, vrinæ ſudoriſq; prouocationem, & eam, quæ per poros fit tranſpirationem, ſe conferunt. A lui deiectionem moliuntur partim victu de quo diximus, partim clyſteribus, & medicamentis molliter purgantibus. Clyſter hîc ſatisfacere poterit. ℞ althææ cum rad. manip. ij. maluæ, mercurialis, lupuli, buglo ſſi, fumariæ, vrticæ añ ma. j. rad. polipodij vnc. j. corticis mediani ſambuci, ſenæ, & ſeminis carthami contuſi añ vnc. ß. ſeminis fenigræci drac. iij. fiat decoctio, & in lib. j. ß. colaturæ diſſolue medullæ caſſiæ fiſtulæ, & catholici añ vnc. j. olei communis quart. j. mellis roſati colati drach. x. ſalis drach. j. ß. fiat clyſter. Medicamenta molli-

ter purgantia ſint caßiafiſtula, diaprunon ſimplex, catholicon. Vrinas mouere negligũt, præterquam qui ligni Indici aliorumq; ſudorificorum decoctis curationẽ perficiunt. Omnes prouocandis ſudoribus occupatißimi ſunt, arbitrãtes, quod verum eſt, eo modo vrinas auerti, & ſanguinis ſerum, ex quo vrina conficitur, ceteros q; humores, qui poſt antedictas purgationes in corpore remanſerunt, facillime in ſudorificos vapores reſolui: eam etiam, quæ per poros fit, excretionem mirabiliter augeri & perfici. Interdum etiam pituitam per os & nares elici, quod ex accidenti contingit: nimirum incredibili argenti viui aut ſuccedaneorum penetratione. Præmißis ergo primis quinq; remediorum generibus, ſexto loco nihil aliud quàm ſudores procurant, paucis exceptis, qui quod alij ſudoribus efficere conantur, id ipſi certis purgationibus tutò, celeriter, & iucundè perficiunt: de qua re ſuo loco dicetur. Sed ſudorum eliciendorum receptos hodie modos omnes explicemus, Primus modus conſtat vnguentis & limimentis. Secundus ceratis & emplaſtris. Tertius loturis. Quartus ſuffitibus, atque hi ferè omnes argentum viuum actu aut potentia recipiunt. Quintus ſudorificis decoctis, præſertim decocto ligni Indici: cuius loco ſucceſſerunt iuniperus, chyna, ſparta parilla, apios, infinitaq; alia. Sextus liquoribus deſtillatis. Septimus poſtea ſubijcietur curandi modus, qui non ſudoribus, ſed purgan-

tis

gantibus medicamentis, & quod vulgò dici solet, sanguinem mundantibus perficitur. Octauus vltimo loco addetur, ex prædictis omnibus cõpositus.

Primus modus cum Inunctionibus.

PONITVR æger in loco calido, & totus ibi inungitur, præter caput, pectus, & sub alis. Postea linteis calidis aut multa stuppa calida fasciatur, & in lecto sudare cogitur, iuxta pedes appositis calentibus lapidibus. Sunt qui ex hordeo calefactos sacculos inter coxas ponunt, & sub alis ac pedibus, quo vnguentum magis penetret, & sudor copiosior eliciatur. Inungi autem poterit octo diebus, si semel tantum in die inunxeris. Nam bis in die inungere graue nimiũ est: quanquam hodie vix quinq; dies concedũtur, & bis in die adhibetur inunctio. Tunc autẽ satis inunctum putamus, cùm post multam sputi eductionem os malè affici, & vlcerari incipit. Tempus inunctioni idoneum est, horis quinque aut quatuor ante prandium: & cùm post prandium adhibetur, horis quatuor post prandium, sic vt tribus horis post inunctionem non cœnet. Post cœnam inungere sanum non est. Interim si deficere videatur, offeres panem in vino puro aut diluto, aut cum intenditur calor in posca madefactum. Nec omittenda erit alui deiectio, de qua diximus. Hoc remedio dolores exstingun-

tur: puſtulæ, tumores, & nodi diſcutiuntur: vlcera perpurgantur, exceptis quæ in ore poſt inunctionem relinquuntur, quæ finitis inunctionibus ſtatim fouebis lacte, aut decocto hordei, adiectis diamoro & melle roſaceo. Cetera in ſecũdo libro tractabimus. Vnguentorum autem, & linimentorum compoſitiones ex præſenti morbi & ſymptomatum natura, ægrotantis ætate, viribus, temperatura, & aëris conſtitutione deduces. Abundantibus enim tuberoſitatibus & nodis, plus pinguedinum apponendum erit: abundantibus vlceribus & puſtulis, plus puluerum. In calidiore ægrotantis aut aëris temperatura, immiſcenda quæ temperent, vt butyri plus, & plus olei roſacei, minus verò exſiccantium. In infantibus vincant axungiæ & butyrum. In robuſtis tertia aut quarta vnguenti pars ſit argentum viuum: in delicatioribus verò vix ſexta aut ſeptima: in infantibus vix octaua. In genere cõſtet vnguentum mollientibus, diſcutientibus, rarefacientibus, detergentibus, ſiccantibus, & argento viuo: quibus haud inutiliter admiſcentur medicamenta purgantia ad trahendas per poros ad cutem ex imo corpore ſuperfluitates. In quo genere excellunt agaricus, hermodactylus, cyclamen, pyrethrum, ariſtolochia, ſcilla, citra noxam. Interdum etiam bdellio, ammoniaco, turbit, & gummi partim mollientibus, partim humores attrahentibus vti licebit. Sunt qui ratione contagionis theriacam & mithridatium adijciunt.

Chi-

Chirurgi vtuntur linimentis Ioannis de Vigo. Nos vnguenta in hunc modum parare ſolemus. Rx axungiæ porcinæ recentis & mundatæ lib. j. butyri recentis ſine ſale lib. ß. vnguenti de althæa, & martiati, theriacæ veteris aũ vnc. ij. hermodactylorum, turbit, ariſtolochiæ rotundæ, tartari rubri, zingiberis aũ drach. ij. myrrhæ, aloes, ſtyracis liquidæ, ladani aũ vnc. ß. ſucci limonum & olei roſacei aũ vnc. ij. olei chamæmelini, lumbricorum, & terebinthinæ, aquæ vitæ, & olei laurini aũ vnc. j. lithargyri drach. xv. argenti viui cum ſaliua exſtincti vnc. ix. ceræ quod ſatis: fiat vnguentum molle. Adhibui ego aliquando inunctiones ſine argento viuo, in huius locum cortices radicis cucumeris agreſtis, & ellebori vtriuſque, euphorbium, et ſimilia ſubſtituendo: ad penetrandum verò petroleum, aquam vitæ, oleum de terebinthina, oleum de lateribus, aliasq; calidorum medicamẽtorum deſtillationes, quas haberem in promtu. Nec intelligere potui, qua in re præſtaret argentum viuum, cuius contactu ſæuiſſima ſymptomata relinquuntur, vt plus interdum periculi immineat à remedio, quàm à morbo. In ceteris, nihil eſt quod euidentem noxam inferre poſſit, cùm tamen medelam præſtent longè faciliori negotio, quàm argentum viuum. Sed quàm difficile ſit ab imbutis ſemel opinionibus artifices diuellere, cõquerimur omnes, non ſolùm in his, verumetiã in plurimis alijs, quæ neque experientia, neque

ratione nituntur. Neque verò negare possumus mirabilem esse illius efficaciam, qui non nullos viderimus hoc morbo laborantes, sola plantarũ pedum & volarum manuum inunctione, intacto reliquo corpore, copiosè desudasse, pituitam è cerebro deiecisse, et tandem sanos euasisse. Constabat autem inunctio multo argento viuo cum axungia porcina recente & oleo terebinthinæ subacto, adiectis etiam hermodactylis, sulfure, succo bryoniæ, euphorbio, & aqua vitæ. Non est argenti viui penetratio & vis, quam impugnamus, sed pestilẽs malignitas morbo plerunq; longè grauior, quam vnâ cum curationis beneficio imprimit & relinquit. Nam & neruos offendit, cerebrum mirum in modum debilitat, & quod peßimum est, corpus subingrediens ossa perforat, & medullas inuadit, atq; in ipsis tam acerbos dolores excitat, vt plerunq; mors præferatur. Quod admonitione dignum visum est, non ad penitus interdicendum eius vsum, sed ad reprimendam multorum temeritatem & lasciuiam, qui in omni ætate, in omni sexu, in omni temperatura, & aëris qualitate illo nec bene subacto nec correcto inconsideratißimè vtuntur. Sunt aliæ securiores & minus molestæ curandi formæ: quæ si aliquando propter morbi symptomatumq; vehementiam parum efficaces videantur, non repugnabo, quin tunc ad mercurium confugias. Nam certum est quosdam hoc vno remedio curari, ceteris ne quidem ad leuia

sym-

ſymptomata conferentibus. Quod tamen adeò frequens non eſt, vt ad vnam crepidam calceandos pedes omnes nos allicere debeat.

Secundus modus cum Ceratis, & Emplaſtris.

HIC *modus non diſtat à priori, niſi forma. Nam medicamenta hîc mollientia, tergentia ſiccantia, rarefacientia, diſcutientia eſſe debent, adiecto argento viuo, aut cinnabari, aut ſublimato: quibus etiam vtiliter admiſcentur, quæ humores ad cutem attrahunt. Ex his fiunt emplaſtra partium, quibus admoueri debent forma. Quippe ſpina ſecundum longitudinem & latitudinem ſuam his veſtiri debet, necnon brachia & tibiæ: vnde poſtulat res ipſa, vt emplaſtra & cerata eaſdem longitudines & latitudines impleant. Hoc modo tectum corpus, externum aërem non admittat, propter erumpentes ſudores, & ſputum in ore, coaceruatum. Renouentur autem emplaſtra tertio quoque die, decem dies curationi concedendo. Ceſſandum tũc, cùm poſt multam ſputi eductionem gingiuæ putreſcere & vlcerari incipient. Emplaſtra autem in hunc modum componantur. ℞ emplaſtri diachylon magni, emplaſtri de ranis aã vnc. viij. triapharmaci vnc. quatuor, olei de lateribus, olei de ſpica, aquæ vitæ, theriacæ, maſtiches, thuris, ſtyracis liquidæ, aã vnc. j. myrrhæ, aloes,*

lada-

ladani, ammoniaci, ſagapeni, bdellij, galbani aã vnc. ß. rad. iridis, ariſtolochiarum, hermodactylorum, baccarum lauri, cyperi, aã drach. iij. argenti viui cum ſucco limonum exſtincti vnc. viij. cinnabaris vnc. ij. ſublimati vnc. ß. ceræ q. ſ. miſce & confice emplaſtrum. Si mauis ceratum, adde terebinthinam, & ceræ pluſculum: ſi ſparadrapum (ſic enim officinæ vocant emplaſtrum aut ceratum tenue in tela) liquefac omnia ad ignem, &, cùm infrigidari ceperint, miſce argentum viuum, ſublimatum, & cinnabarim, & move longo tempore cum virga ferrea: poſteà mictis, vt moris eſt, linteolis fac ſparadrapum. In calidioribus corporum temperaturis aut temporibus, addes ſuccos portulacæ et ſemperuiui, ſuccum granatorum, vnguentum roſatum, & ſimilia, exigua copia, ne ab emplaſtri aut cerati forma recedas. Vidi ego multos, qui tecto huiuſmodi emplaſtris corpore, toto curationis tẽpore interdiu per vrbem incedendo, motu ſudores procurarunt induti veſtibus pelliceis, ſuperinducto arctiſſimo cingulo, atq; in hunc modum curati fuerunt. Errant itaq; qui ſudores hîc minimè expectandos cenſent: ſponte enim erumpunt domi ſe continentibus, & in aëre calido verſantibus. Et reuera niſi ſudor eruperit, non prodeſt remedium.

Tertius modus cum Ablutionibus.

FIVNT etiam loturæ ex ſiccantibis, rarefacientibus, diſcutientibus, & mercurio ſublimato: quibus in loco calido ablui & perfricari ſolent omnes corporis partes, exceptis capite, pectore, ſtomacho, & ſub alis. Idq; diebus decem ſemel, bis, ter in die, pro ægrotãtis viribus, & ceteris circunſtantijs, quo tempore è cubiculo exire non permittitur. Putreſcunt hîc etiã gingiuæ & exulcerantur ſicut in præcedentibus, quod curationis finem indicat. Exemplum hoc eſto. ℞ aquarum iuæ arthriticæ, maioranæ, ſaluiæ, abſinthij, calamentæ, fumariæ ãñ lib. ß. aquarum feniculi, ſcabioſæ, betonicæ, roſmarini, inulæ ãñ vnc. iiij. vini albi optimi lib. j. mercurij ſublimati, vnc. iij. bulliant ſimul igne claro in vaſe vitreo, in modum aquæ hordei, & fiat inde lotura. In calidioribus temperaturis, vini & aquarum calidarum loco, vtendum omphacio, ſuccis limonum, & granatorum, aquis roſarum, portulacæ, fumariæ, plantaginis, cichorij, aſparagi: miſtis tamen plurimis diſcutientibus. Poſt ablutionem & perfrictionem ſudor in lecto procurandus, appoſitis iuxta pedes calentibus lapidibus. Neq; enim, quod moliuntur, agunt, qui ſudores non procurant.

Quartus modus cum Cinnabari.

QVARTO loco de ſuffitu cinnabaris dicendum, acerbiſſimo certè remedio, quo pru-

prudentes & docti plerique Medici ad totum corpus vti nunquam ausi sunt: ad certas autem partes, vt crura & brachia, cum vel sphaceli adsunt, vel feræ gummositates, vel dolores, vel vlcera male morigerata præstantissimum arbitrati sunt. Ceterùm eo abstinendum suadent: aut non nisi corporibus athleticis adhibendum: quãquam & delicatis profuisse scimus. fit autem in hunc modum. Aeger in cubiculo clauso in sellula aut matella nudus collocatur, sic vt tanquam sub conopeo seu papilione totus pannis optimè circuntectus sit, vt ne os quidem extet. Tunc accensis carbonibus vritur cinnabaris cum thure & ceteris correctiuis, quo suffitu incalescit æger mirum in modum ac sudat per horam integram ferè. Toties autem id tentandum donec, si cuti in vnctionibus gingiuæ putrescere, & os vlceribus affici, & animus deficere quodammodo cœperit. Inter sudores si deficere videatur, permittes vt caput tantillum è pannis explicet, modò id sæpè non faciat. Fit suffitus semel, bis, ter in die, pro anni ratione, ægrotantis viribus, & ceteris circunstantiis. Ad euitandum animi deliquium impones prius epithema cordi ex pauco vino, aquis rosarum, melissæ, violarum, & puluere gemmarum, & margaritarum confectũ: & duos ouorum vitellos paulo antè suffitum offeres. Corrigunt autem cinnabarim thus, myrrha, aloe, styrax, benzoin, gummi iuniperi, ladanum, lauri baccæ & folia, lignum Indicum, lignum

gnum aloes, xylobalſamum, angelica, dictamnus, tormentilla, gentiana, calamus aromaticus, cyperus, ſchœnanthon, caryophylli, macis, crocus, & ſimilia. Adduntur non nunquam ad cooperandum & valenter agendum auripigmentum, ſandaracha Græcorum, pyrites, & euphorbiū. Ex his paſtillos, quos trochiſcos vocant, & pulueres ſic cōficimus. ℞ cinnabaris vnc. ij. thuris, ligni aloes, myrrhæ, ladani aā vnc. ß. baccarum lauri vnc. j. aloes drach. iij. cum ſtacte formentur trochiſci. Vel, ℞. cinnabaris vnc. ij. auripigmenti vnc. j. marchazitæ, ſic pyriten vocant, argenteæ drach. iij. gummi iuniperi, thuris, ladani aā vnc. ß. fiat puluis pro robuſtioribus. Delicatioribus verò ſic rectè conſules. ℞ cinnabaris vnc. ij. benzoi, gummi iuniperi, ligni aloes aā vnc. ß. calami aromatici, radicis gentianæ, cyperi, ſtyracis, calamentæ aā drach. ij. thuris, myrrhæ, aloes, dictamni aā drach. iij. cum theriaca formentur trochiſci. Si nimiam caliditatem verearis, addes ſemina acetoſæ, ſcariolæ, intubi, aut ſantalos, ebur, roſas, violas: vrantur drachmæ duæ, tres, quatuor pro morbi magnitudine, ægrotantis viribus, & temperatura, &c.

Quintus modus cum Ligno Indico.

LIGNI Indici quæ hactenus ad nos peruenere genera ſic deſcribit Manardus. Primum quod Guaiacum vocat, dēſius, grauius, craſſius, inte-

interiore parte nigricantius, exteriore ſubpallida, & veluti lineis quibuſdam ad fuſcum inclinantibus, in æquè diſtantes per longum interſecta. Alterius ad albius magis vergit exterior pars, neque eſt tam manifeſtis lineis diſtincta: nigrum tamen & ipſum colorẽ intrinſecus oſtẽdit, ſed minore orbe quàm præcedens. Tertium quod Sanctum præcipuè vocatur, tam intrinſecus, quàm extrinſecus albicantem colorem præſe fert, exilibuſq; valdè lineis eius diſtinguitur longitudo. Hæc ille epiſt. lib. XVII. vbi primum imbecillius agnoſcit, & ebenum Indicum eſſe putat: nec ab eo ſecundum niſi fortè natalibus differre. Tertium autem valentius eſſe oſtendit, quoniam acrius & odoratius. Præterea decoctum huius adſpectu turpius, et guſtu inſuauius, & ſtomacho minùs gratum: vt ea de cauſſa cõſueuerit per dies circiter decem primo illo ceu faciliore vti, vt natura aſſuefacta, Sanctũ, quod potentius eſt, melius ferat. Si tu tamen officinas & mercatores adieris, tam confuſas inuenies apud eos haſce differentias, vt quid ſit Lignum Sanctum, quid Guaiacum monſtrantibus illis diſcernere nequeas. Primum enim genus plerique pro Ligno Sancto, & tertiũ pro Guaiaco oſtẽtãt. In quem errorem etiam incidiſſe cõſtat ſcriptores quamplurimos. Sunt enim qui quod ipſi lignum ſanctum vocant, fuſcum & flauum eligendum cenſent: quos colores primo & ſecundo generi attribuit Manardus. Sunt qui Guaiacum

cum albicantem describunt, & ceteris præferunt. Sed posthabita nomenclaturarũ ambiguitate, de rebus ipsis sic statuamus. Tria illa genera Pudendagræ conuenire. præstare acrius & odoratius. Minus acre & minus odoratum, minùs calfacere, nec adeò siccare. Præstantius illud calidis siccisq; temperaturis minùs conuenire, ceteris magis prodesse. Sed præparationis modus quis sit, nunc dicamus. Lima ex ligno, & cortice eius (neque enim vt olim abijciendus cortex) scobes fiunt: non incisione, neque contusione. Scobis libra vna 24. horis infunditur in octo decẽ vel duodecim libris aquæ, in olla sexdecim librarum capaci: fit posteà decoctio lento ac claro igne, nunc ad tertiæ, nunc ad mediæ partis consumtionem, collecta diligenter spuma, & ad vsus suos reseruata. Colatur hoc decoctum, & hoc est quod primum vocant, quo in procurandis mouendisq; sudoribus, & delendo morbo potissimùm vtimur. Longiore autem decoctione, & pauciori aqua magis siccans, calefaciens, attenuans redditur: sic vt copiosiore aqua, & breuiori decoctione bilioſis siccisq; temperaturis magis conueniat. Secundarium decoctum sic fit. In relictas ex primo decocto scobes proijce sicut ante feciſti, octo decem vel duodecim libras aquæ, & coque ad quartæ partis consumtionem. Hoc percolato in prandio & cœna primis temporibus vtebantur vini loco, atq; eo adhuc in calidis temperaturis & temporibus

vtimur, nunc simplici, nunc cum saccharo, aut cum melle communi, aut rosaceo confecto. Sunt tamen qui huius loco decoctum parant ex nouo & crudo Ligno, & non ex eo quod primæ decoctioni seruiuit. Sumunt autem Ligni in crassiusculas partes dissecti partem vnam, & aquæ vigecuplam, mundoq; vase, vehementioreq; sed claro igne coquũt, donec quarta pars aquæ tantùm consumta sit. Hodie & primum & secundum cum vino fit, & plurimùm confert, præterquàm in biliosis & calidis temperaturis, ætatibus, & temporibus: in quibus præstat aqua. Qui consuetudini condonant aliquid, propinant vtrunque decoctum ex aqua paratum, cum tertia, quarta, aut quinta parte vini, in quo diu super prunas steterint ramenta Ligni absque ebullitione. Sed primi, siue cum vino siue cum aqua fiat, spuma diligenter colligenda est. Hac enim illinenda sunt vlcera, callositates, pustulæ, & loca dolentia. Spumæ loco vtuntur aliqui ramentis Ligni, in vino antiquo & oleo veteri coctis. Præstat oleum ex Ligno ipso, vel ex baccis lauri, aut iuniperi per chymistarum descensorium extractum. Sed redeamus ad decocta. Aegro in loco calido, qui nec transpiret, constituto, datur mâne in lecto primarij illius decocti lib. ß. aut vnc. viij. à quo potu quiescit adhuc horas tres exspectans sudorem, nec ante horas quinq; exhibetur prandium. A prandio horis sex datur rursus eiusdem decocti lib. ß. aut paulò minùs, et

post

poſt horas quatuor permittitur cœna. Idq; triginta diebus faciẽdum plerunque etiam quadraginta. Non nullis tamen ſatis ſunt viginti dies, præſertim quando bis in die ſumitur decoctum. Sunt enim qui hoc ferre non poſſunt, quibus vix ſatisfaciunt triginta. Eſt præterea morbi magnitudo, ſymptomatum vehementia, & humida frigidaq; corporis aut tẽporis conſtitutio, quæ ſæpe cum omni diligentia plures dies requirunt. Interim ſi venter penitus retinetur, ſingulo aut tertio quoque die infundendus erit clyſter ex mulſa, oleo, & caſſia: aut ex eiuſdem Ligni decocto, & caſſia, cum melle roſato, & oleo aliquo conueniente. Præterea ſingula quaq; ſeptimana purgandi erunt humores, cõtinuo vſu medicamenti attenuantis, ſiccantis, tergentis, Ligni inquam, moti, qui propter lentorem ac ingenitam craßitiem in ſudores conuerti non potuerunt. His autem educendis ſufficient caßiafiſtula, catholicon, diaprunon ſimplex, manna, polypodium, ſena, adiectis interdum rhabarbari aut agarici portiunculis. Valentioribus vtendum nõ eſt, ne ſudores auertas, aut naturam in varia diſtrahas, eamq; debilites. Sunt qui die purgationis ſudores à prandio mouere recuſant, niſi robuſtus ſit æger. Qui ſemel tantùm in die decoctum bibunt, ſolent à prandio é cubiculo exire, & aperto aëri ſe committere, magno errore & periculo pleno. Tutius eſt non exire donec curatio completa fuerit. Quod ad victum attinet,

net, primis temporibus tantùm cibi exhibebatur, quo vix seruaretur vita: panis inquam vnciæ tres, vel ad summum quatuor, & carnis pullinæ assæ vnciæ duæ, vuarum passarũ vncia vna, vino prorsus abstinebant: cuius loco vtebantur secundario Ligni decocto aut simplici, aut cum saccharo vel melle confecto. Nunc cibos bene conficientibus paulò maior conceditur carnium & panis quantitas: longè minor tamen quàm cũ salubriter degerent. Vinum permittitur album, tenue, aquosum. Interdum etiam cum vino Lignum ipsum decoquitur. Interdum infunditur tantùm, non etiam decoquitur: sed in modum nectarei vini, quod Hippocraticum appellant, per pannum guttatim percolatur infusio, adiecta nõ nunquam suauitatis gratia cinnamomi portiuncula. Plerunque etiam aqua decoctionis Ligni propinatur in prandio, & cœna, cum tertia, quarta, aut quinta parte vini. Sed vini vsum in calidis temperaturis non probamus. Huius loco in cibatu vti licebit dilutiore aqua mulsa, adiecto si lubet exiguo cinnamomo: aut hydrosaccharo, vel oxymelite: aut syrupo acetoso cum aqua cocta: aut secundario Ligni decocto, vel simplici vel saccharato. Totum autem hoc remedij genus si cum ceteris cõferas, inuenies promptum, facile, minimè laboriosum, noxa carens, robustioribus & delicatioribus satisfaciens, contagionis seminaria absumens, efficacißimum etiã tam in recidiuis & in veteri, quam nouo morbo

Hispa-

Hiſpanico. Decoctum autem illud primum nunc cum ſolo Ligno, nunc, quidquid dicat Antonius Gallus, adiectis hermodactylis, agarico, cyclamino, ariſtolochia, rhapontico, polipodio, ſena, thymo, epithymo, & ſimilibus parabis: non tam purgationis gratia, quàm attractionis humoris, qui in ſudores conuerti debet. Neq; enim in ſudores reſolui poterunt humores, qui in remotis partibus & profundo corporis hærent, niſi medicamento auellantur atq; ad conuenientia loca trahantur. Auulſi autem attractiq; attenuantur vi ligni, aut toti aut tenuior eorum pars. Craſſior verò & ſudoribus inepta ſeptimo quoque die purgante medicamento, vt diximus, educenda relinquitur. Sed proportionis exacta hîc habenda eſt ratio, ne plus quàm ad trahendos, qui in ſudorem abeant, humores opus eſt purgantiũ medicamentorum admiſceatur, ne fortè natura maiore attracti humoris copia grauata, poſthabitis ſudoribus tota ſe ad ventris deiectionem conferat. Sæpè etiam addenda ſunt, quæ partes magis affectas reſpiciant, vt ad eas medicamenti vis promtiùs perducatur. Sic affecto capite ſtœchadem, & betonicam adijcimus: affecto ſtomacho, mentam, & galangam: patientibus articulis iuam arthriticam, hermodactylos, hypericũ, ſaluiam: & ſic in ceteris. Pueri & adoleſcentuli eadem fermè ratione curantur, niſi quod adeò efficacia remedia nõ requirũt. Tutò illis propinare poteris ſecundariũ decoctũ, aut aliud quod

huius loco ex crudo ligno præparari diximus: aut aquam quæ ex primo decocto per cucurbitam vitream impositio capitello lento igne destillauerit Effluet autem aqua purissima, iuuantissima, & bibi non ingrata: sed quæ ætate florentibus & proiectioribus non satisfaciat. Dantur vnciæ tres, quatuor, quinq;, sex pro varia ætate, temperatura, natura morbi, & ceteris circunstantijs.

Quæ succesſerunt Ligno Indico.

SVBSTITVTA sunt ligno Indico, quædam exotica auri prætium æquantia, quædam etiã familiaria ac domestica, exoticis quidem minus celebria, sed vt facilitate, sic facultatibus præstantiora. Huius generis sunt ramenta iuniperi, fraxini, citri, cupreßi, tedæ, terebinthi, cedri, ebeni: & radices personatæ, tormentillæ, iridis, hippolapathi, rhapontici veri, inulæ, aristolochiarum centaurij vtriusq;, scordij, dictamni, assari, asphodeli, gentianæ, costi, galangæ, cannarum nostratium, cũ calamo aromatico, & schœnantho: addc sambuci & capparum cortices, cassiam ligneam, chamædryn, spicam nostram, absinthium, aiugã, pulegium, serpyllum, calamenthã, nepetam, hypericum, thymum, hyssopum, cardiuum benedictum, caryophyllatam, morsum diaboli, &c. Exotica insignibus titulis ac strenuis commendationibus nobilitata, sunt radix cynarum,

rum, Sarza parilia, quæ & Sparta. Quibus accesſit apij radix: quæ quod cariſſimè vêneat exotica credita eſt, cùm tamen in multis Galliæ locis abundet. Singula quomodo præparari ac miniſtrari debeant, nunc dicamus, ſumto à radice cynarum exordio.

De Chyna.

RADIX Cynarum, quam Chynã & Achynam vocant, Hiſpanorum nauigationibus ex India, aut locis nuper reperti orbis aduehitur ſicca & arida, fungoſa ſubſtantia, colore inſtar galãgæ aut acori vulgaris rubeſcente, corrupto deniq; inſipidoq; illi acoro haud diſſimilis, ſi molem demas & duritiem. Seligitur vt ceteræ radices, pondere præſtans, & quantum aridiſſima ſua fert natura ſucculẽta, minusq; teredine, carie ac putredine infecta. Inciditur per tranſuerſum in aſſulas tenues, rotundas, quarum vncia vna poſt. 24. horarum infuſionem, decoquitur lento igne in libris duodecim aquæ, ad tertiæ partis conſumtionem, in vaſe terreo librarum ſexdecim capaci. Alij decoquunt vnciam vnam in ducentis aquæ vncijs donec fermè ad 65. aut 70. redeant, intecto ſemper vaſe ne fumus exeat. Inde ab igne detractum vas proximum igni conſtituitur, circumimpoſitis pannis, ne vel quid fumi exire poſſit, vel repentè refrigerari. Datur decocti adhuc calentis libra vna in aurora

bibenda, quibuſdam etiam vnc. 14. reliquum ſeruatur loco vini potandum. fit decoctum diebus ſingulis eodem modo: aſſeruatum enim aceſcit. Duas vel tres horas ſudorem in lecto exſpectare oportet: deterſo mox ſudore ſurgere permittitur, modò aperto aëri non exponatur. quod poſt dies ſeptem conceditur. Purgans decoctum reddit dimidia radicis apij drachma. Dantur curationi dies. 24. ſic vt. 24. vncijs radicis tota curatio compleatur. A quo tempore prædictæ aſſulæ, quæ decoctionem ſuſtinuerunt inſolatæ ac deſiccatæ conciduntur in minutiora fruſta, decoquunturq; vnciæ duæ in libris duodecim aquæ ad tertiæ partis conſumtionem, propinatur percolata hæc aqua octo decémve diebus ſequentibus, negotia omnia liberè agente ægro. Extrinſecùs fouentur vlcera & partes affectæ linteis in primo decocto infuſis. Prohibetur Venus, quæq; hanc ſolicitãt externa omnia: quòd remedium hoc Venerem mirũ in modũ ſtimulet. Abſtinet æger à lacte, caſeo, aceto, piſcibus, cibisq; omnibus acribus, ſalſis, acutis, acidis, amaris: vtitur pane ac pulli carne elixata bis in die: à cibo autem melle, cydoniato, dulciarijsq; omnibus, quæ ſub conſeruarum nomine in officinis aſſeruantur. Poſt 14. diem pulli aſſi cõcedũtur: vino, niſi vires deijciantur, in totum abſtinendum. Tenuis quantùm fieri poterit victus adhibendus. Purgandum & in medio curationis et in fine. Primis ſeptem diebus mouebuntur dolo-

res

res in partibus magis affectis, intendenturq; vsque ad quintumdecimum: à quo tempore deficientibus sensim doloribus perficietur curatio. Impinguat ea vtentes hæc radix, ac sudores plùs quàm credi possit prouocat & exsiccat. Italis medicis præstantissima: Vesalio insipida, odoris expers, in tenuandis, siccandisq; corporibus, & sudoribus prouocandis ligno Indico inferior. Incredibilis efficaciæ argumentũ proferunt, quòd primò, vel septies, vel etiam plùs quàm decies cocta vim prebet egregij medicamenti: et aquã, vt pulli ius, efficit, & perexigua eius portio in magna quantitate aquæ incocta (incoquitur enim illius vncia vna in ducẽtis ferè vncijs aquæ) vim suam efficaciter impartitur.

De Sparta Parilla.

SPARTA Parilla quæ & Sarza Parilia, Luẽ Hispanicam plus iuuare creditur, quàm cyna, aut Lignum Sanctum. Indica radix est, tenuis, ac subcrocei coloris ad cinereum vergentis, glycyrrhizæ tenuissimæ non absimilis, rugosa cum sicca est, gustu subamaro, odore vix perceptibili. Inciditur in tenues assulas, quarum vncia vna in libris duabus aquæ decoquitur ad tertiæ aut mediæ partis consumtionem, redditq; turbulentam aquam ad vini rubri colorem accedentem, cum odore quasi graui, & non leui amaritudine. Dantur vnciæ sex in singulos dies bene mâ-

ne: tantundem horis ante cœnam tribus: tum cum cibo quantùm volet. Contegitur pannis ab assumto potu æger, ac copiosè sudat. Adhibetur hoc cum tenui victu, qualem in Ligno Indico descripsimus, per quadraginta dies, decimo quoque die crassiores humores purgante medicamento sequestrando. Vlcera ac loca dolentia fouentur linteis in dicta aqua madefactis. Quod autem post sudorem liberum ad solita exercitia & necessaria negotia exitum permittunt, non probo.

De Apio.

Dioſc. lib. 4. ca. 170

APII radix insipida satis, atq; inodora, vno aut altero curationis euentu tam celebris facta est, vt sepositis iam rebus Indicis absolutissimi remedij munia omnia complere posse existimetur: humores inquam attenuare & tergere validè, sudores efficaciter mouere, siccare, & Hispanicam hanc hydram nulla, si cum ceteris conferas, molestia ad perfectam curationem ducere. Quod facilè sibi persuaderunt, qui aut rerum nouitate admirabiles videri volunt, aut opulenta radicis mercatura diuites euadere cupiũt. Nos eam neque respuimus, neque, experimento edocti, tãti facimus, vt dignam existimemus quæ cum solo Ligno Indico facultatibus omnibus cõferri posſit. Id, præter experientiam, satis declarant, quæ gustu in vtroq; deprehenduntur, qualita-

litates. Præparationis modus, ab ijs, quæ in præcedentibus capitibus tradita sunt, nõ variat. Scinditur enim radix in tenues assulas, quæ postquàm diem integrum in aqua maduerint decoquuntur, ac ministrantur eadem omnino forma, qua Sparta parilla. Nec proportionis aquæ ad assulas, aut modi decoquendi, aut vtendi diuersa est ratio. victus idem ferè qui in ligno Indico præscribitur. Cetera curationi per spartam correspondent.

De Iunipero, nostratibusque remedijs.

ELICIVNTVR ramenta ex Iunipero sicut ex ligno Indico. Infunditur libra vna in octo decem, vel duodecim libris aquæ, & posteà decoquitur ad tertiæ aut mediæ partis consumtionem, collecta diligenter spuma, & ad fouendas tuberositates, discutiendos dolores, persanandaq; vlcera reseruata. Propinatur primi decocti lib. ß. aut vnc. viij. in lecto mâne, & ante cœnam. sicut in ligno Indico diximus: seruaturq; eadem victus ratio. Idem effecerunt aliqui cum ramentis fraxini, citri, cupreßi, familiariumq; aliorum: nulla à præscripto ligni Indici mutata forma. Nec est quod te deterreat Dioscorides, qui ramenta iuniperi & fraxini lethalia esse tradidit. Tutò enim ea in decoctis sumi compertum est. Radices personatæ, gentianæ, asari, tormentillæ, cannarum nostratium, ceteraſq;, præparabis

bis ac miniſtrabis ſicut ſpartam, & apium. Chamædryn, ſpicam noſtram, aiugam, ſerpyllum, herbaſq; alias ad inſtitutum noſtrum facientes, virides ſiccásve concides, & infundes in quantitate aquæ, quæ perficiendæ decoctioni conuenire videbitur. Cetera omnia ex præſcripto ligni Indici petes.

Sextus modus cum Liquoribus Deſtillatis.

AQVAS *Philoſophicas, ſic enim ſtillatitios liquores vocant, introduxerunt chymiſtæ, ſiccantia, tergentia, attenuantia, rarefacientia medicamenta per cucurbitam vitream impoſito capitello deſtillantes, non igne balneiariæ, vt pote tepidiore, & ad eliciendos interiores ſuccos parum efficaci: ſed prunarum ardore, cineru & arenæ circumpoſitione vehementiore reddito. Quo artificio igneas planè medicamenti facultates elici neceſſe eſt, calidis temperaturis et ætate florentibus valde perniciosas. Huiuſmodi eſt hoc.* ℞. *decoctionis Ligni Indici lib. iiij. vini albi puriſſimi lib. j. trochiſcorum de vipera vnc. j. ramentorum ligni ſancti & corticis eiuſdem aã vnc. ij. calami aromatici, radicis aſari, hermodactylorum, polipodij, agarici, cinnamomi aã drach. vj. trita madeant in vino & decoquito per diem integrum. poſteà deſtillentur, adaucto, vt decet, paulatim igne. Colliges ſeparatim*

ratim tres liquores vt colore ſic viribus differentes. Primus enim aqueus eſt, vltimus igneus, medius extremorum particeps. Dentur permiſtorum æquè omnium vnc. iiij. ſingulis diebus quinque horis ante prandium, & exſpectetur ſudor in lecto: poſt prandium ſatis erunt vnc. iij. ſex horis à cibo, ſic vt ante quatuor horas non cœnet. Vlcera, puſtulas, tumores, & loca dolentia ſanabis inuncta ſecundo aut tertio liquore: hunc cum primo contemperando, vbi caliditatis exceſſus metum fecerit. Victus ſit boni ſucci, facilis concoctionis, minimè excrementitius, tenuis potiùs quàm plenus: minùs tamen quàm in ceteris tenuis. finis curationis in trigeſimo die conſtituitur: non neglectis decimo quoque die purgationibus. Empyrici iuxta doctrinam Raymũdi Lullij, quinta eſſentia ex vino aut alijs rebus extracta vtuntur, diſſoluentes in ea ramenta ligni Indici, radicem apij, calamum aromaticum, ſcobem iuniperi, ceteraq; ſudorifica. Deſtillantur etiam decocta Ligni Indici & ſimilia, et laborantibus infantibus & adoleſcentulis propinatur aqua loco primarij decocti: prouectioribus etiam loco ſecundarij vtiliter concedi poteſt. Sunt qui affirment cinnamomum cum decocto Ligni Indici deſtillatum, in ducendis vrinis & mouendis ſudoribus nulli remedio cedere.

Septimus curandi modus cum Purgationibus.

Quod

QVOD alij ſudoribus moliuntur, id purgationibus præſtare conantur, qui plus humorum vna purgatione excerni vident, quàm multis deſudationibus. Purgationes autem hîc intelligimus eas, quæ medicamentis per aluum fiunt euacuationes. Cuiuſmodi infinitas propemodum formas apud eos, qui hanc materiam tractandam ſuſceperunt, comperies. Sunt enim qui ſyrupos & decocta præparant, ſunt qui diuerſi generis bolos, potiones, catapotia concinnãt, ſunt qui varias cum vino & aquis miſturas conficiunt. Quibus partim ratione, partim experientia per nos comprobatis, inuenimus tandem multa in illis aut ſuperabundare, aut penitus deſiderari. Quæ cauſſa fuit vt nos aliquid noſtro marte efficere tentauerimus, quod amicis commodo & vſui eſſe poſſet. Inter cetera autẽ ſuauißimum, ac præſtantißimum apozema hoc illis præſcripſimus. ℞ rad. polipodij & corticis Ligni Indici aã vnc. j. paſſularum purgatarum & tamar Indorum aã drach. x. prunorũ D. maſcenorũ paria. vij. corticis mediani ſambuci, radicis aſari, glycyrrhizæ aã vnc. ß. ſeminis cartami contuſi, ſenæ, thymi, epithymi aã drach. vj. hermodactylorum drach. iij. zingiberis drach. j. ß. florum ſtœchadis & geniſtæ aã p. j. fiat decoctio in aqua iuſtæ quantitatis ad tertiæ partis conſumtionem. Poſteà adde ſucci fumariæ, ſucci roſarum recentium, & ſucci radicis iridis omnium depuratorũ aã vnc. iij. cinnamomi vnc.

ß. ca-

ß. caryophyllorum drach. j. ß. bulliant adhuc leuiter hæc omnia simul, & tandem addito saccharo fiat apozema pro tribus aut quatuor diebus. Deficientibus rosarum & fumariæ succis, substituo succos bugloßi & boraginis: interdum etiam syrupos de fumo terræ, de epithymo, de cichorio cum rhabarbaro, rosatum solutiuum, et similes. Vincente bile addo rhabarbarum, et myrobalanos citrinos. Excedente pituita, & in articulorum doloribus, agaricum, pyrethrum turbith, & aristolochias. Apparentibus crassæ atq; atræ bilis signis, decoquo leuiter ellebori nigri drachmas duas. Vtor etiam aliquando succis radicis ebuli, bryoniæ, cyclamini, centaurij, sambuci, asphodeli, lupuli. Sunt qui myrobalanos omnes adijciunt: quorum tamen adstrictionem vi purgatrici iunctam non probo, nisi exigua quantitate ceteris commisceantur. Alij zizipha, myxa, carycas, eupatorium Mesuæ, agrimoniam officinarum, capillares herbas, scabiosam, hordeum, ceteraq; apparantia magis quàm expurgantia confundunt. quibus, nisi quid ea certa causſa postulet, abstinere soleo: ne forte, quod in varia mistura accidere solet, remittant vires aliorum medicamentorum. Nam reuera quidquid miscueris, quod aut humores non purget, vel medicamenta non ducat aut corrigat, superfluum id omne atque inutile censendum est. Neque enim hîc quid aliud procuramus, quàm sanguinem à putridis, salsis, serosis, & aduſtis hu-

humoribus vindicare, & superfluitates è totô corpore expellere. Sed redeamus ad rem. Damus apozema singula hebdomada tribus aut quatuor diebus continuis in aurorâ: sic vt quatuor aut quinque hebdomadis tota curatio compleatur. Ceteris diebus, quibus id non bibitur, vtitur æger remedijs ad octauam intentionem facientibus, nimirùm infectionis ac contagionis semina-ria consumentibus. De quibus dicemus suo loco. Præterea nihil agitur: seruatur tantùm victus ratio in principio libri tradita. Post prandium exire, & per vrbem incedere permittitur: modò tranquillus & serenus sit aër. Diebus quibus sola remedia octauæ intentionis vsurpantur exire licebit etiam matutino tempore. Quo pacto nõ solùm blanda ac facilis, verumetiam secura & secreta promittitur curatio. Hoc remedio neque gingiuæ putrescunt, neq; os exulceratur. Lyenteriæ tamen aut dysenteriæ initium quoddam aliquando superuenit, quando immodicè purgatur æger. Quibus malis sic occurrimus. Apparentibus intestinorum ramẽtis, damus tribus diebus continuis lactis chalybati, aut exstinctione ignitorum lapillorum cocti cyathum vnum quatuor horis ante cibum: & octo diebus interdicimus ei purgante omni medicamento: ventrem etiam extrinsecus fouemus oleo ex glandibus expresso, aut cotoneorum vel myrtino. Aliquando injcimus clysterem adstringentem ex libra vna aquæ chalybatæ, & semilibra olei cotoneorum

vel

vel myrtini: vel solo lacte chalybato. Quæ remedia in lyenteria etiam præstantißima esse cõstat. Quibus autem lac minùs conuenire videtur, ceterorum adstringentium & glutinantium vsum adhibeo. his nullo negotio curantur, qui ex immodicis purgationibus in dictas affectiones incidunt: sic, vt transactis octo diebus, eodem apozemate tutò vti possint Hoc remedio consumuntur dolores, vlcera persanantur, resoluuntur citra inunctionem pustulæ, gummositates, nodi: sic vt neque topycis remedijs, neque chirurgiæ locus vllus relinquatur. Noui ego, qui idem effecerunt decocto bugloßi triginta diebus vtentes, & septimo quoq; die superfluitates expurgantes cum caßia nunc sola, nunc adiecta confectione hamech. Alij absinthij & mercurialis decocto vsi sunt. Alij bis aut ter in hebdomada purgationibus vtentes triceßimo die sanitati restituti sunt. Illas autem nunc cum caßia, manna, diapruno, catholico, sena, epithymo adhibebant: nunc cum catapotijs ex aloë & speciebus aromaticis: aut ex aloë, rhabarbaro, agarico, lapide lazuli, elaterio, cum vino infusionis vel decoctionis epithymi aut ellebori nigri globulos conformantes. Nos hoc electario aliquando vsi sumus. ℞ carycarum pinguium decorticatarum, seminis cartami mundati, hermodactylorum, zingiberis, agarici, seminum nigellæ et cassuthæ aã drach. ij. senæ et epithymi aã drach. iij. bdellij, rhabarbari, turbith electi,

lapidis lazuli abluti & præparati, myrobalano-
rum citrinarum & Indarum aũ drach. j. tartari
rubri drach. j. ß. diacrydij, masticbes, seminis a-
nisi, cinnamomi aũ drach. ß. syrupi rosati soluti-
vi, aut mellis rosati q. s. misce & confice electua-
rium liquidum. Sunt qui pilulas mercuriales ex-
tollunt, dantq; vnam ciceris magnitudine semel
aut bis in hebdomada. Sed crudeliter purgant,
& (nisi caueris) interimunt. Eas autem sic præ-
parant. Maceratur puluis mercurialis quem
precipitatum vocant, in aquis cichorij, bu-
glossi, scabiosæ. post. 24. horas posito super pru
nas vase in vaporem resoluuntur aquæ, & sic-
cus relinquitur puluis. Miscetur hîc cum specie-
bus aromatici rosati, et diamargariit frigidi, &
cum theriaca aut mithridatio formantur pilulæ
magnitudine cicerum. Sunt qui verẽtur puluerẽ
& purum hydrargyrum cum sale aceto & sal-
uia extinctum, tanquàm minùs noxium, præfe-
runt. Atque hi corrigendæ malignitatis gratia
saluiam ipsam, atque aromatica adijciunt: & ne
venenum hoc seuerius in corpus agat, venenum
aliud adiungunt, nempe diacrydion: vt cum eo
pugnet, pugnandoq; commoriantur aut saltem
mitescant venenosæ facultates. exemplo aconi-
ti, cuius ea esse natura creditur, vt hominem oc-
cidat, nisi inuenerit quod in homine perimat: cũ
eo solo colluctatur, velut pari intus inuento: so-
la hæc pugna est, cum venenum in visceribus re-
pererit. mirumq;, inquit Plinius, exitialia per se

ambo

ambo cùm fuerint, duo venena in homine commoriuntur, vt homo superſit & cùm fata volunt bina venena iuuant, inquit Auſonius in epigrammate vxoris, quæ virum agento viuo & aconito interimere volens, pugnantibus inter ſe venenis, & per ſeceſſum labentibus ſeruauit. Quo exemplo moueri poſſumus, vt credamus argenti viui lethiferam vim commori, aut ſaltem mitigari, cùm venenum aliud, cum quo pugnet, in viſceribus repererit: vt optima ratione facere videantur qui diacrydion, aut aliud quod pari natura cum illo certet, permiſcent & adiungũt. Hoc remedium in veteri Pudendagra, in feris gummoſitatibus, & ſordidis vlceribus, & elephantico ferè habitu non nullis mirabiliter profuiſſe ſcio. Et ne quis nouum eſſe putet argentum viuũ ingerere, audiat Paulum Aeginetam lib. VII. referentem colicis & ileoſis propinari combuſtũ, & in cinerem redactum. Quod ex recentioribus & barbaris ſcriptoribus plurimos feciſſe conſtat. Ruſtici cataputiæ, cartami, & nigellæ grana in doliolum vini coniiciunt, & huius vini potu aluum ſubducunt. Quidam mitiùs agunt, folia cataputiæ decoquentes, & decocto viginti aut triginta diebus vtentes. Quo remedio nõ ruſticos ſolùm, ſed delicatas etiam inualidásq; mulierculas perſanatas fuiſſe ſcio, nullo alio neq; interno neq; locali adhibito præſidio. Laudatur etiam in his caſibus vinum elleborite in hunc modum confectum. Menſe Martio putatis vitibus

fiant ſcrobes ſatis profundæ iuxta vitium radices: impleantur elleboro viridi multo, contuſo, admiſta terra: ex eo vitis alimẽtum ſumens, producet vuas vim purgatricem habentes. Nec vinum vllo modo verendũ: purgabit enim ſine moleſtia, & proderit. Licebit etiam polipodium, fenam, epithymum, aſarum, hermodactylum, cartamum, agaricum, cum aromaticis per vindemiã in cadum muſto plenum inijcere, vt vnà cum muſto decoctionem patiantur: ſed decimo quoque die permutanda erunt, donec muſtum bullire ceſſauerit. Sunt qui Lignum Indicum, polipodium, fenam, hermodactylum in vino infundunt, diſperitaq; in tres portiones quantitate, partes duas crudas doliolo recondunt, tertium decoquunt, feruentemq; in doliolum conijciunt, obturatoq; oſculo totam ſubſtantiam feruere ſinunt. Chymiſtæ in aquam vitæ crebris deſtillationibus depuratam medicamenta purgantia infundunt, & expreſſo ſucco, additoq; ſaccharo humores eliciunt. Deſtillant etiam purgantes aquas plurimas, quas ob igneam caliditatem non probo.

Octauus modus ex prædictis omnibus Compoſitus.

PRIMIS tribus diebus adhibentur inunctiones: octo ſequentibus decocta ſudorifica: repetuntur poſtea inunctiones, cuius loco plerũq; miniſtratur ſuffitus ex cinnabari. Tribus inde aut quatuor diebus propinantur apozemata ſolutiua.

tutiua. quibus totidem diebus aut paulò pluribus sudores potionibus eliciuntur. Repetuntur deinceps apozemata, succedunt decocta sudorifica, vt curationem perficiant. Quibus si morbus nondum perfectè sanatus fuerit, repetes inunctiones, subijcies apozemata, ac decocta sudorifica prædicto ordine. Inunctionum loco Emplastra, Cerata, Loturas, Suffitus ex cinnabari substituere licebit. Victus adhibetur moderatè tenuis, attenuans, abstergens, siccans, vt supradictum est. In hunc modum tractare conuenit eos, quos neque sola inunctio, neque sudorem prolicientes aquæ, neque suffitus simplex persanare potuit.

Quę remedia, quibus personis, ætatibus, & temperaturis, magis minúsve conueniant.

QVICVNQVE diu ab officio abesse nõ possunt, vt serui, ministri, famuli: quiq; locum sæpè mutare coguntur: qui citò, quæ tractant, negotia expedire volunt, longas medicationes non ferunt. Hos itaq; posthabitis decoctis sudorificis, & longis purgationibus, Vnguentis, Ceratis, Emplastris, Loturis, Cinnabaris suffitu intra paucos dies curare conueniet. Quos verò aut superiorum, aut amicorum & vulgi fama tangit, non tam celeriter quàm secretè curabis: idq; septimi modi purgationibus: aut ceratis, &

emplaſtris: quorum tamen nidore mouetur morbi ſuſpitio. Qui mollibus & delicatis corporibus præditi ſunt, decoctis ſudorificis aut apozemate noſtro ſolutiuo curari debent, fortes deſtillationes non admittunt. Inunctiones, emplaſtra, loturas, non facilè tolerant: ſuffitum ex cinnabari multò minùs. Pueri ſuffitum ſine noxa nõ ferunt: cetera blandiùs admota non auerſantur. His ergo vnguenta paranda ſunt ex multo butyro recẽti, pluribus axungijs quàm in alijs, paucioribus ſiccantibus, & pauco aut nullo ſi fieri poteſt, argento viuo. Primo decocto apozematis noſtri facilè & ſine moleſtia purgantur. Primum voco, quod ſuccos non recipit. Decocta ſudorifica facilè tolerant, præſertim deſtillata per cucurbitam vitream impoſito capitello. Aqua enim indè reſultat & ſalutaris & bibi non ingrata. quod in pueris in primis deſideratur. Ea etiam deſtillatione lactentes infantulos ſanabimus. Hos verò non purgabimus, niſi mollibus clyſteribus: niſi fortaſſe nutrix purgans medicamentum deuorare non recuſet. Sic enim medicamentoſo illo lacte vtens infantulus facilè & ſine moleſtia purgabitur. Caue ne fortes deſtillationes illis exhibeas. Interim victũ nutrici inſtitues talem, qualem in principio deſcripſimus. Præterea purganda erit & ipſa, atque ijs, quæ contagioni reſiſtunt præſeruanda. Eadem ferè, quæ pueris, conferenda ſunt remedia: aut ſi ualidiores ſint, eadem quæ mollibus & delica-

tis

tis corporibus. Plethoricis, & optimis temperaturis, quas sanguineas vocant, conueniunt potiones sudorificæ, & apozema nostrum solutiuum. Suffitus, inunctiones, emplastra, ceteráq; ipsi quidem ferunt: non tamen citra noxã. Nam præter id quod argento viuo insigniter lædunatur, ex inunctionis caliditate hepar inflammari, & sanguinem aduri contingit. Contemperanda ergo erunt illa cum butyro, oleo rosaceo, ceterisq; refrigerantibus. Igneas destillationes his ne dederis. Biliosis, calidis inquam, siccisq; temperaturis Ligni Indici primum decoctum propter caliditatem & siccitatem non confert, nisi cum pluscula aqua fiat, & longiorem decoctionem non sustineat. Sunt qui secundario decocto vti malint, vtpote minùs calefaciente, nec adeò siccante. His validæ destillationes non prosunt. Inunctiones verò, loturæ, emplastra permolesta sunt, nec periculo vacant, cùm ob virium resolutionem, tum ob venosi generis, atque hepatis ipsius ab intensa remediorum caliditate adustionẽ, et nimiã argẽti viui penetrationem in raro corpore, & incredibile eius nocumentum. Suffitus his valdè pernicios⁹ est. optimum apozema nostrum solutiuum. Pituitosis conueniũt, & septimi modi purgationes, & lignum Indicum, quando materia valde crassa non est. Nam quando et lenta & crassa nimis est, à sudorificis decoctis abstinendum. Neque enim adeò crassa tenaxq; materia apta est in vapores resolui, & in sudo-

res transcolari. Quin si sudorifica illa adhibueris, exhausta per sudores subtiliori humorũ substantia, reliqua postea residebit multò crassior ac tenacior, medicamẽtis difficilius cædẽs quàm anteà: resoluta nimirum ea substantia, per quam fluere & ferri solebat. Propterea præstat hos inunctionibus aut emplastris curare. Suffitibus minùs, quàm ceteri, molestãtur: destillatis aquis iuuantur. Melancholicis Lignum Indicum cetcraq; sudores mouentia non conferunt, tum ratione siccitatis, qua melancholici læduntur, tum quod is humor non facilè, nec sine periculo in continuos illos sudores vertatur. Periculũ enim est ne resoluta subtiliori eius substantia, reliquũ humorem nimis tenacem crassumq; reddi contingat, & partibus tam pertinaciter adhærere, vt postea medicamentis exstirpari educive nullo modo possit. Idq; magis in melancholico humore, quàm in pituitoso, propter naturalem illius tenacitatem ac crassitiem medicamentis ac concoctioni repugnantem. Satius ergo est melãcholicos sanare septimi modi purgationibus, crassum illum humorem sæpè concoquẽdo, attenuãdo, incidendo, citra euidentem siccitatem, qua melancholicos offendi diximus. Hos inunctionibus, ceratis, suffitibus curare non verearis. Suffitus ex cinnabari rarò adhibetur, præterquàm vbi cetera remedia non conferunt, aut ea recusat æger. In recidiuis certis partibus sine periculo adhiberi potest, in feris gummositatibus, no-

dis,

dis, vlceribus, & infestissimis doloribus. Medicamenta molliter purgantia conferunt mollibus delicatisq; corporibus, pueris, senibus, & biliosis temperaturis. Plethoricis & pituitosis valentiora. Melancholicis primò quidem blandiora, postea verò efficacissima. In valdè pustulosis, vlcerosis, & elephantico ferè habitu vtimur pilulis ex turbith, elaterio, aloë cum theriaca formatis. Item pilulis arthriticis, fœtidis, Indis, ex hermodactylis, ex euphorbio, ex lapide Armeno, ex lapide lazuli, ex puluere mercuriali, aut ipso argento viuo, vt diximus. Elleborus verò cum rectè præparatur ac corrigitur ceteris omnibus iure præferri potest. Alioqui morbus cùm exacerbatus non est, fortia medicamẽta non requirit: immo sæpè exasperatur illis, tollitur verò mollibus facilibusq; purgationibus.

VII. De Symptomatum curatione.

EXPOSITIS sex remediorũ generibus, restat de symptomatum & morborum tanquã symptomata succedentiũ curatione dicere. Sunt autem ea pustulæ, gummositates, tuberositates, nodi, vlcera, dolores, ardor vrinæ, capillorum et vnguium procidentia, dentium mobilitas, cutis defœdatio, & similia, quæ magna ex parte octo illis modis ad sextam intentionem pertinentibus eliduntur, paucis exceptis, de quibus in secundo libro latiùs dicetur. Si quod ergo symptoma, si

quis morbus prædictis modis aboleri nõ potuit, ad particulares eorum curationes, quæ in secundo libro tractabuntur, recurrendum erit. Transeamus ad octauam & vltimam intentionem.

VIII. De remedijs Contagionis.

OCTAVO loco proposuimus infectionis ac contagionis seminaria exstinguere ac interimere. quod tamen nõ solùm in fine curationis, verumetiam per totum morbi decursum tentandum admonuimus: sed in fine potißimùm toto conatu ac studio huic vni remedio insistendũ. Postquàm ergo huius quoque rationem habuerimus in victu, in præparatione, in sudorificis, ceteris q; remedijs, vltimo loco misturas sequẽtes ad consummandam curationem, prohibendas q; recidiuas vtendas dabimus. ℞ radicis tormentillæ & angelicæ, seminis fraxini aã drach. ij. corticis citri, cinnamomi, seminis cardui benedicti aã drach. j. ß. rasurarum tenuißimorum Ligni Indici vnc. ß. theriacæ & mithridatij aã drach. iij. syrupi de corticibus citri q. s. misce & confice elect. liquidũ. ℞ rad. vincetoxici, rosarũ rubearum, cinnamomi aã scrup. ij. seminis pæoniæ, behẽ albi & rubei aã scrup. vnum, dictamni, & xylobalsami aã drach. ß. sacchari in aqua scabiosæ resoluti q. s. misce & cõfice elect. in tabulis. Excedente caliditate addes semina acetosæ, intubi, cucumeris, melonum, citruli, santalos, ebur,

ebur, gemmas. In pituitoso humore audenter calidis vtendum: in melancholico, cortices cappa-rum, tamaricis fraxini, & conseruæ bugloßi, boraginis, inulæ vtiliter adijcientur. Hisce compositionibus octo diebus continuis vtetur qui inunctiones, cerata, loturas, suffitus, destillationes, aut decocta sudorifica adhibuit. In aurora quidem sumet misturæ liquidæ portiunculã magnitudine auellanæ: à prandio verò duabus aut tribus horis ante cœnam tabellam vnam. Qui septimi modi purgationibus vtuntur, diebus quibus non purgantur hisce antidotis prædictis horis vti poterunt. Sunt qui eadem intentione dant theriacæ, aut mithridatij drachmas duas, cum aquis intubi & cichorij bilioßis: cum aquis betonicæ, melissæ, scabiosæ, boraginis, bugloßi, ocymi, mentæ, balsamitæ, pituitosis & melancholicis. Nos vino aut aqua decoctionis ligni Indici in prandio, & cœna semel vtẽdum præcipimus. Ergo huius generis remedia calida esse oportet, vt illis tanquam igne purgetur ac consumatur quidquid humores inficit ac corrumpit. Frigida tamen aliqua misceri possunt, partim ad reprimendum caliditatis excessum, partim ad roborandas principes particulas: videlicet rosæ, violæ, flores cichorij, myrti, nymphææ, semina acetosæ, citri, intubi, margaritæ, coralli, santali, ebur, gemmæ, bolus Armenus, terra sigillata, moderata portione tamen, ne aliorum vim obtundant, ac nimis reprimant. Calida ergo illa, quæ con-

contagioni resistunt hæc sunt, lignum Indicum, radix cynarum, calamus aromaticus, apios, gentiana, dictãnus, angelica, melissa, calendula, pimpinella, carduus benedictus, iris, acorus, rhaponticum, vincetoxicum, hypericum, betonica, cyperus, scordeon, thlaspi, caryophyllata, scabiosa, scænanthos, galanga, zeduaria, behen, caryophylli, macis, zingiber, cinnamomum, xylobalsamum, carpobalsamum, lignum aloes, semina pæoniæ, ocymi, iuniperi, ameos, croc⁹, myrrha, thus, theriaca, mithridatium, trifera. Media quodammodo temperatura sunt verbena recta & supina, verbascum, tormentilla, tamarix, asparagus, oxylapathum, filix vtraque, gingidium seu cherefolium, cortex radicis mori & folia eiusdem, hedera, cortex citri, iecur lupinum, cancrorum fluuiatilium cinis.

Finis Primi Libri.

AVGERII FERRERII PVDENDAGRAE LIBER SECVNDVS, SIVE DE MORBIS ET SYMPTOMATIS luem Hiſpanicam aut comitantibus, aut conſequentibus, vel præcedentibus.

De veteri morbo, & recidiuis.

DE recenti morbo Hiſpanico, & multiplici ac varia eiuſdem curatione in primo libro ſatis dictũ eſt. Tranſeamus nunc ad inueteratum & recidiuas. Horum curatio ex prædictis nullo negotio haberi poterit. Primò enim inſtituendus victus. Secundò facili purgatione minuenda materia. Tertiò ſecanda vena, in quibus expedit. Quartò præparandi humores. Quintò euacuandi. Sextò particularibus euacuationibus inſiſtẽdum. Septimò ſymptomatis occurrendum. Octauò contagionis ſeminaria penitus conſumenda. De quibus omnibus præter quàm de ſeptima intentione copioſè diximus. Verùm cùm ſextæ, particularium inquam euacuationum varias formas tradiderimus, ſcire conuenit in recidiuis & veteri morbo præſtare ſeptimi modi purgationes, & decocta ſudorifica. Quibus ſi forte morbus elidi non poſſit, ad inunctiones, cerata, & ſuf-

ſuffitus tranſeundum erit. Dicamus nũc de ſymptomatum & ſuccedentium affectionum curatione. Sunt autem ea vlcera oris & faucium: capitis, colli, ſcapularum, & articulorũ dolores: gummoſitates, tuberoſitates, nodi, ſcirrhi: alopecia capitis & barbæ, vnguium caſus, gingiuæ putrefactæ: dentes mobiles & infecti: puſtulæ & maculæ cum faciei tum reliqui corporis: pedum & manuum vlceratæ rimæ cũ pruritu: porrigo, fœtor corporis: hepatis incendium: renum, veſicæ, & meatuum vrinalium vlcera: virgæ puſtulæ: abſceſſus inguinum. Quorum vltima morbum non ſolùm conſequi, verumetiam præcedere, & tanquam latenter ſerpentis contagionis anteſignani præire ſolent.

De oris & faucium vlceribus.

VLCERA *oris, quæ Luem hanc conſequuntur, aut comitantur de genere corrodentiũ & malignorum eſſe conſtat, vt mirum non ſit ea curationi tam pertinaciter repugnare: Egent itaq; & victu refrigerante & ſiccante, & poſt purgationes localibus, & refrigerantibus, & ſiccantibus, admiſto ſemper aliquo abſterſorio, in hunc modũ.* ℞ *plantaginis & caudæ equinæ aã manip. vnum, roſarum, balauſtiorum ſummitatum abſinthij, & ſalicis aã p. j. hordei integri vnc. j. nucum cupreſſi, lenticularum, ſumach aã drach. iij. decoquantur ſufficienter in aquæ par-*

partibus decem & vna aceti, & in colatura diſſolue mellis roſati, vini granatorum, & diamori añ vnc. j. fiat gargariſmus. Vel ſic. ℞ aquarum plantaginis roſarum, et caprifolij añ vnc. ij. aquæ portulacæ & diamori añ vnc. j. rob de ribes, mellis roſacei, omphacij añ vnc. ß. miſce pro gargariſmo. Si prædictis nihil profeceris, ad valentius ſiccantia tranſeundum. ℞ fæcis vini et fæcis aceti, æruginis, aluminis, nitri añ ſcrup. j. bulliant in aquis roſarũ & plantaginis vna eaq; leui ebullitione, mox colentur ſine expreſſione valida, & xylo in hanc aquam infuſo tange vlceroſa loca. Chirurgi vtuntur aqua ſublimata, aut aqua forti, quibus malum exaſperari ſolet, niſi cum aquis roſarum & plantaginis artificioſe mitigentur. Oſtentant empyrici oleum ex mercurio. Excellit aqua ex theriaca cum aquæ vitæ & aceti partibus æqualibus, per cucurbitã vitream impoſito capitello deſtillata, diſſoluendo in ea terram ſigillatam, aut Armeniam, & partes eroſas molliter contingendo. Huius loco vſus ſum hac miſtura. ℞ aquarum roſarum, plantaginis, & prunellorum agreſtium añ vnc. j. aceti & aquæ vitæ añ drach. vj. diamori, & mellis roſati añ drach. iij. theriacæ, boli Armeni, alumi-nis añ drach. ij. ſtent aliquot horas ſuper prunas abſque ebullitione, poſteà colentur leuiter. Si fauces malignior & remedijs difficilè cedẽs vlcus obſederit, vnâ cum prædictis ſudores decocto ligni Indici procura, & miraberis effectum.

ctum. Prudenter non faciunt qui inunctiones, cerata, & suffitus hydrargyricos adhibent: quod his noua vlcera produci, & iam facta exasperari soleant.

De dolore Capitis.

MATERIAM dolorem capitis adferentem retrahere oportet hoc aut simili clystere. ℞ betæ, althææ, mercurialis, rutæ, foliorum lauri, cataputiæ, vrticæ aã manip. j. radic. polipodij vnc. j. corticis geniſtæ, & seminis cartami contusi aã vnc. ß. florum ſtœchadis, & chamæmeli aã p. j. fiat decoctio, & in colatura diſſolue ſuci radicis iridis per reſidentiam depurati vnc. j. catholici, hieræpicræ, diaphœnici aã vnc. ß. olei rutacei, de caſtorio, & anethini aã vnc. j. mellis anthoſati drach. x. ſalis communis drach. ij. fiat clyſter. Poſteà applicetur capiti hoc decoctum. ℞ Ramentorum tenuiſſimorum ligni Indici vnc. ij. ſaluiæ, ſtœchados, rutæ aã manip. j. vini antiqui flaueſcentis optimi lib. ß. olei antiqui lib. j. ß. decoquantur ſimul ad conſumtionem mediæ partis, & de colatura fiat embrocha. Vel cum oleo rutaceo miſce rutam ipſam in puluerẽ redactam, & caſtorium, & crocum. Vel ex pulegio, ſerpyllo, ſaturcia, origano, ſaluia, calamẽtha, ſabina, hyſſopo, lauri baccis, olibano, coſto, zingibere, pyrethro, pipere, croco, caſtorio, euphorbio, fiat puluis, & cum oleo rutaceo, lauri-

rino, irino, nardino & similibus inungantur. Sunt qui theriacam, & mithridatium cum oleo rutaceo & aqua vitæ imponunt. Sunt qui saccu-los ex sale, & milio calefactos. Alij nasturtij, si-napi & carei semina in aceto infundunt, & tor-rent, & ex eis sacculos conficiunt. Atque hæc frigida & flatulenta existente materia conue-niunt. Calida verò concurrente caussa, adijcies oleum rosaceum, acetum, omphaciũ, oleum vio-laceum, semina psillij, hyoscyami & cetera fri-gida. Fracastorius in capitis doloribus ex Lue Hispanica procedentibus testatur se nihil iuuã-tius inuenisse, quàm inungere interna brachia, præsertim qua venæ cephalicæ protenduntur, hoc linimento. ℞ succi inulæ, succi bryoniæ, styracis liquidæ, terebinthinæ aã vnc. j. gummi elemi vnc ß. pinguedinis vrsi, anseris, butyri aã vnc. j. ß. thuris iridis aã drach. iij. olei irini quod sufficit, argenti viui octauam partem, misce, fac linimentum. Quinto autem aut sexto quoq; die catapotijs corruptum in cerebro humorem eli-cientibus vtendum. Interdum etiam sanguinis missione, & cucurbitulis auertẽda materia. Hæ-morrhoides quoq; aperiendæ, & menstrua du-cenda mulieribus. Aut si neque his quieuerit ma-lum, sudorificis decoctis aliquot diebus vtendũ.

De doloribus Artuum.

CVM dolores artuũ relinquuntur aut redeũt, fouentur partes affectæ vnguentis ceratis

& emplastris Ioannis de Vigo, ceterisq; remedijs argentum viuum recipientibus. Nos hoc vnguento licet Mercurium non recipiat, prospere tamen vsi sumus. ℞ vnguenti Martiati, resumtiui, aragon, & de althæa aã vnc. iij. pyrethri, hermodactylorum, nitri, zingiberis aã drach. vnam. olei chamæmelini, vulpini, laurini aã vnc. vnam. olei de lateribus, et de terebinthina, aquæ vitæ aã vnc. ß. petrolei drach. iij. aristolochiæ rotundæ drach j. ß. ceræ q. s. mistis omnibus fiat vnguentum. Conferunt etiam olea ex ligno Indico, aut granis lauri, vel iuniperi per chymistarum descensorium extracta: aut spuma ipsa in ligni Indici decoctione collecta: & axungia hominis, leonis, vrsi, cati, & similes. Sunt qui ex rasamentis ligni in nobili aliquo vino decoctis addito antiquo oleo linimentum parant. Alij, cùm cetera non prosunt, Ligni Indici decoctum propinant, aut suffitum ex cinnabari adhibent. Alij ad balnea naturalia, sulfurea, nitrosa, aluminosa, bituminosa, & metallica ægrum remittũt. Empyrici rationale hoc remedium introduxerũt. Accipe 40. ouorum vitellos coctione induratos, et dissipatos cum vncijs sex pyrethri in puluerem redacti confundito, & per vitrei vasis genus collum retortum habentis sine capitello destillato, lento primum igne, posteà vehementiore. Iterum liquorem, qui fluxerit cum vncia vna castorij & semuncia thuris albi, commisceto, adiectis hermodactylorum drachmis sex, permistaq;

vt ante deſtillato. Tertiò, liquorem cum fæcibus ſuis ſubigito & lauri baccas adijcito, & deſtillato. Si ſæpius id feceris oleum elicies in diſcutiẽdis Morbi Hiſpanici doloribus nulli remedio conferendum. Proderit interim ſeptimi modi purgationibus infeſtantem materiam adimere.

De gummoſitatibus, tuberoſitatibus, nodis, ſcirrhoſisq; tumoribus.

ACCIDVNT ſæpe tuberoſitates in capite, brachijs, & tibijs molliuſculæ, quæ fere ſuppurantur: ſed, ſi diſcutientia mature adhibueris, reſoluuntur. Suppuratæ autem oſſis corruptionem minantur. Quæ de cauſſa candenti ferro aperiuntur, facta poſteà abſterſione & deſiccatione ſanantur. Accidunt quædam duriores ac cõpactiores materia tanquam nodis conſtricta ac condenſata. Has etiam non nunquam mollire ac reſolucre tentant, ſed tandem cauterio incidũt. Fit autem inciſio ſecundum tumoris longitudinem & profunditatem. Sunt tamen qui malint in radice, qua nodus in partem inferiorem & expurgationi idoneam deſinit, intacto ipſo nodo cauterium leuiter affigere: vt nodi materia ad eum locum ſponte confluens paulatim euacuetur, & ab oſſis inuaſione reuellatur. Cauterijs enim profundioribus oſſium putredinem ac cariem verentur. Interim imponenda nodo mollien-

tia & cetera quæ conuenire videbuntur. Absq; incisione sponte discutiuntur septimi modi purgationibus, plerũque etiam vsu ligni Indici: aut si localibus opus sit, curãtur spuma in decoctione ligni collecta, ceterisq; remedijs ad dolores artuum facientibus. Fit plerunq; vt cum maxima duritie, & dolore intolerabili in longitudinem tibiæ protendantur. Conferunt his emplastra ex radicibus cucumeris agrestis, inulæ, bryoniæ, ebuli, iridis, & ammoniaco, bdellio, oppoponace, sagapeno, styrace, terebinthina, cum pinguedinibus vrsi, cati, leonis, hominis, hirci, cerui, vituli, porci, & butyro, adiecta ferè argenti viui quarta omnium parte. Quidam suffitum ex cinnabari adhibent. Alij, quod Galenus in tendonũ scirrhis faciebat, in accensum & candentem pyriten, aut molarem lapidem acetum spargunt, & fouent locum. Recentiores aceti loco Ligni Indici decoctum vsurpant.

De alopecia capitis & barbæ.

IN procidentia capillorum, & depilatione fouc locum olei myrthini, lentiscini, & de melioto æqualibus partibus: vel absinthio, & corticibus auellanarum vstis, coctisq; cũ oleo myrthino, vel aqua decoctionis myrtillorum & feni græci: vel vino nigro austero cum aloë cocto, vel ligno Indico in vino adstringente cum melle & ladano percocto. Conferet etiam hæc mistura.

ra. Bᵗ. myrtillorum, ſpicænardi, radicis aſphodeli, corticis pini aã vnc. j. ladani, ſeminis apij, foliorum ſenæ, cyperi, aã vnc. ß. ſeminis papaueris albi, corticis tamaricis, ſeminis abſinthij, roſarum albarum, ſeminis hederæ, aã drach. iij. ferueant in duplici vaſe in vino adſtringente, aut in oleo myrtino & lentiſcino ad tertiæ partis cõſumtionem. Ad idem valet hoc odoriferum. Bᵗ pomatæ vnc. ij. ladani vnc. ß. muſci grana iij. aquæ roſatæ in qua grana ſex ſublimati bullierint vnc. vnam, miſce omnia & line partes depiles, et deformes. Conferet etiam aqua ex theriaca, aceto, & aqua vitæ deſtillata.

Ad vngues cadentes.

IISDEM ferè remedijs retinebis vngues: quod ſi commodè fieri non poßit, accelerabis caſum cum vnguento baſilico, aut cum farina triticea cum butyro & violarum maluarumq; decocto confecta. Remoto vngue abluatur locus cũ aqua hordei, ſaccharata, poſteà cum oleo ex vitellis ouorum, & tandẽ tegatur cera noua odorifera, cũ paucula terebinthina, & pauco oleo roſaceo ſubacta. Sic enim nouus ſuccreſcet vnguis.

Ad gingiuas putrefactas.

GINGIVAS putreſcentes & eroſas collues primò decocto Ligni Indici, aut tormentil-

læ: posteà absterges hac mistura. ℞ mellis rosacei vnc. j. ß. eboris vsti, rosarum albarum, ossis sepiæ, myrrhæ, aloes aã scrup. j. Deficcabis tandem cum puluere gallarum vstarum, & aluminis, vel cum communibus dentifricijs. Si hæc non prosunt, ad ea, quæ oris & faucium vlcera sanant, recurrendum.

Ad commotos & infectos dentes.

CONFIRMABIS & absterges commotos & infectos dẽtes aluminis vsti in aceto extincti, & cornu ceruini similiter præparati æqualibus portionibus, facto inde dẽtifricio. Absterguntur optimè cum aqua fortis mistione aceti & aquarum adstringentium mitigata. Confirmantur alumine rotundo cum duplo sale dentibus adsperso, adiecto interdum rosarum, & corallorum puluere.

Ad pustulas & maculas faciei & reliqui corporis.

PVSTVLAS & maculas liuidas, rubentes, nigras, quotidie bis ablues aqua sequenti. ℞ mastiches, olibani, tragacanthi, ladani aã drach. j. succi limonum vnc. j. aquarum plantaginis & rosarum aã vnc. ij. sumach, tartari rubri, coralli albi, boracis aã drach. ß. sublimati in puluem redacti gr. iij. bulliant simul in vase vitreo lento igne

ne ad quartæ partis consumtionem. Postea fiat colatura clarificata & aromatisata cum granis aliquot musci. Biduo aut triduo pustulas omnes & maculas delebis hac mistura. ℞. albumen vnius oui recentis, agitetur donec spumescat, deinde adde sublimati & camphoræ aã gr. iiij. agitẽtur iterum simul & misceantur, donec vnguenti formam recipiant. Sunt qui suffitibus ex thure, borace, styrace, marchasita, & sublimato vtuntur. Pustulas tamen, cùm in declinatione fuerint, oleo balanino, aut tartareo inungere conuenit: ne fœdas cicatrices aut maculas relinquant.

Ad pedum & manuum vlceratas rimas cum pruritu.

PRVRITVM exstingues cum succis limonũ, & semperuiui: aut epithemate ex aloë in aceto scillitico & muria cocto. Rimas verò simul & pruritum sanant oleum tartareum, oleum de vitriolo, tartarum & vitriolum, & ærugo concorporata cum axungia porcina recente & limonum succo. Conferunt etiam borax, camphora, sublimati grana aliquot cum pomata & oleo rosato subacta, & post fomentum ex maluis, rosis, violis, absinthio, inula, oxylapato, fumaria illita. Cùm cetera non prosunt, adhibentur suffitus ex marchasita, auripigmento, mercurio sublimato, cinnabari.

Ad porriginem & cutem furfuraceam, cũ faciei tum reliqui corporis.

FVRFVRES *qui in capite multiplicantur discutientibus & tergentibus sanantur, admisto semper aliquo adstringente ad roborandam partem affectam, ne facile suscipiat influentes serosos humores, sed resistat eos q; repellat. Quæ de caussa parantur loturæ, vnguenta, linimenta ex beta, absinthio, apio, iride, stœchade, fenogræco, parietaria, amygdalis amaris, fabis, eruo, lupinis, alumine, nitro, pumice, atramento sutorio, aqua marina, lixiuio, aceto, vrina, muria, balneorum naturalium aquis. Quibus etiam ad totum corpus vti licebit. Facies tamen cum furfuribus inficitur, blandiora parabimus in hunc modum.* ℞ *amygdalarum amararum, farinæ fabarum, & orobi aã vnc. j. aluminis, boracis, mastiches, olibani, tragacanthi aã vnc. ß. succi limonum vnc. ij. aquarum plantaginis, rosarum, & liliorum alborum aã vnc. iij. lactis caprini recentis vnc. iiij. mista omnia diligenter, destillentur lento igne more solito. Vel,* ℞ *farinæ fabarum vnc. j. mastiches, tragacanthi, boracis aã drach. j. ß. stent simul per diem integrum, in aquis rosarum & plantaginis: postea bulliant leniter in duplici vase, & sine expressione colentur, & tandem addito aut vino albo aut aceto albo fiat lotura. Sunt, qui ieiuni aquam rosaceam in ore continent, & rosata illa saliua faciem abluunt.*

Sunt,

Sunt, qui vrina propria vtuntur. Alij limones cum vino coquunt in minutißima frusta conciſos. Alij micas panis albi adhuc calentis coquunt in vino albo, & aquis fabarum, roſarum, nymphæa. Excellit hæc deſtillatio. Rx mellis roſati colati, aquæ roſatæ, & ſucci limonum aã vnc. ij. tragacanthi, maſtiches, ceruſæ, amyli, olibani aã drach. iij. aluminis, coralli albi, ſpumæ vitri, oßis ſepiæ, boracis aã drach. ij. ſalis gemmæ, drach. j. ß farinæ fabarum vnc. j. aquæ vitæ vnc. i. ß. albumina ouorum. iij. limacum cum ſuis teſtis contuſorum drach. vj. camphoræ drach. ß. cinnamomi vnc. ß. miſce & deſtilla more chymico. Vtantur hac aqua tanquam præſtantißima mulierculæ, & quicunque nutrire formam & venuſtatẽ ſibi conciliare ſtudent. Verùm in exitu balnei præſtabit hæc adhibere remedia. Balnei loco eſſe poterit vapor ex decocto florum maluæ, violarum, roſarum, cichorij, liliorum alborum, chamæmeli, & roris marini exceptus.

Ad fœtorem corporis.

EXHALAT plerunque fœtidus ſudor, & putridus vapor è corporibus eorum qui pudẽdagra laborarunt, contagionis ac infectionis ſeminarijs in corpore adhuc vigentibus. Curabis hos purgationibus, vaporario, lauacris, & contagioni reſiſtentibus medicamentis, de quibus diximus in primo libro. Lauacris autem inſeres

absinthium, fumariam, origanum, serpyllum, saluiam, pulegium, thymbram, inulam, mercuriale, oxylapathum, scabiosam. Præstabunt balnea naturalia, aluminosa, nitrosa, & sulfurea. Odoribus prætereà & bene olentibus perfusionibus & pulueribus extremitates & indumenta adspergere conuenit.

Ad Hepatis incendium.

AVGETVR *hepatis calor & putredine & inunctionibus & decoctorũ calidorum vsu. Emendatur hoc linimento.* ℞ *succi filicis, & succi cichorij, vtriusque depurati vnc. j. santalorum omnium aã scrup. j. olei rosati vnc. ij. farinæ hordei drach. j. ceræ albæ q. s. misce & cõfice linimentum. Bibendi etiam succi cichorij scariolæ, intubi, rostri porcini: atq; herbis ipsis & radicibus partim cum saccharo conditis, partim in iure decoctis, aut in patinis aceto & oleo adspersis in prima mensa vtendum. Proderit etiam hoc electuariũ.* ℞ *succi cichorij depurati vnc. ij. succi portulacæ vnc. j. ß. succi feniculi vnc. ß. seminum cucumeris, & intubi aã drach. j. oxysacchari quantum satis erit ad commiscendum. Detur ieiuno magnitudo auellanæ, aut nucis iuglandis, cum iure pulli aut alio conueniente liquore: aut citra dissolutionem deuoretur. Victus refrigerans esse debet. Vino non nisi dilutißimo vtendum. Ptisana hordei, et lac amygdalarum*

larum cum feminibus frigidis coctū, panatā etiā cum omphacio, & alica cum succo granatorum, aut cum aceto cibi erunt conuenientissimi.

Ad ardorem vrinæ, & renum vesicæ meatuumque vrinalium vlcera.

ARDOR vrinæ his ex vlcere potissimùm accidit. Deprehendes autem renum vlcera ex dolore in lumbis cū grauitate & veluti quodam pondere, ex vrina purulenta, innatantibus carnosis particulis, aut veluti pilis. Vrina præterea facilè & citra dolorem emittitur. Vesica verò affecta, vehemens cruciatus pectinē imūq; ventrem inuadit, vrina magna cum anxietate redditur, & fæculenta simul excernuntur, aut mucosa, aut farinæ instar crassa subsidunt. Aliquando etiam squamulæ circunferuntur, & lamineæ quædam substantiæ. Furfureæ verò hypostases vesicam scabie laborare significant. Vreterum exulcerationem denotant puris non adeò crassi mistura & veluti capillamenta vrinis innatantia: dolor etiam in media inter vesicam & renes regione. Si pus aut sanguis solus absque lotio excernatur, non in dictis particulis, sed in pudendo denotatur exulceratio. Curantur instrumenta vrinæ sic affecta. Primò quidem facilibus totius corporis purgationibus. Secundò abstergentibus. Tertiò desiccantibus, glutinantibus, et simul vrinæ humorumq; acrimoniam exstinguentibus

tibus. De purgationibus satis diximus. Abstergentia sint aqua mulsa, fenigræci decoctum cum pauculo melle, aqua passularum & hordei, decocta seminum cucumeris, melonum, maluæ, zizyphorum, glycyrrhizæ cum mulsa, aut lac cum melle. Desiccabunt electrum, semen plantaginis, bolus Armenus, terra Lemnia, coriandrum tostũ, ebur vstum, cornu cerui vstum, santali, coralli: glutinabunt amylum, tragacanthum, gũmi Arabicum, semina melonum, cucumeris, portulacæ, papaueris: contemperabunt, & acrimoniam obtundent semina maluæ, melonum, cucumeris, cucurbitæ, citruli, portulacæ, papaueris albi, amylum, tragacanthum, succus & puluis glycyrrhizæ, zizipha, myxa, vuæ passæ. Lac verò ad tergendum glutinandumq; vlcus, & reprimendam mordacitatem mirificè conducet. Proderunt etiam nuclei pineæ nucis, amygdalæ, & pistacea aqua rosarum madefacta. Extrinsecus affecti renes & vreteres post detersionẽ inungendi erũt oleo rosaceo, myrthino, mastiche, thure, rosis, corallis, santalis. Vesica verò affecta, per catheterem injicies tergentia illa, quæq; siccant, glutinant, & acrimoniam obtundunt. Pubi verò impones cataplasma ex symphyto et equiseto: aut equisetum cum oleo myrthino in pila plumbea contundes, posteà exprimes succum & pubem inunges. Quæ remedia etiam in penis exulcerationibus præstantissima esse constat. Sed refrigerantibus injectionibus crebrò vtendum non

est:

eſt: ne, quod ſæpe accidit, nimio frigidarum rerũ cõtactu muſculus collo veſicæ adhærẽs reſoluatur, eoq; reſoluto vrina ſponte decidat & defluat. Notandum etiam valenter adſtringentia per os ingeſta hîc minimè excellere. Sibijpſis enim ſunt obſtaculo, ne ad tam remotas particulas penetrare queant: quippe meatus per quos ferri debent valida eorum facultate conſtringi ac cõdenſari cõtingit, vt longiùs eorum vis propter conſtrictionem conduci non poßit. Qua de cauſa terram Armeniam, & terram ſigillatam cum mulſa, aut ceteris ad vias vrinales cito confluentibus propinare ſolemus. Nos peracta cum mulſa deterſione hoc puluere vtimur. ℞ granorũ halicacabi paria vij. ſeminum cucumeris, portulacæ, & papaueris albi añ drach. iij. amyli, ramentorum eboris, glycyrrhizæ, radicis tormentillæ añ drach. ij. margaritarum orientalium, coralli albi & rubei, añ ſcrup. j. ſacchari ad pondus omnium, fiat puluis. Conferunt etiam hæ tabellæ. ℞ pinearum purgatarum horis duabus in aqua roſata calida temperatarum drach. ij. ſeminum cucumeris, melonum, portulacæ, papaueris albi añ drach. j. glycyrrhizæ, ſantalorum alborum et rubeorum añ ſcrup. j. ſacchari in aquis roſarum, graminis, & ſolatri reſoluti q. ſ. miſce & confice elect. in tabulis. Proderunt etiam nuclei pineæ nucis, mixa, zizypha. quæ diem integrum in aqua ſolani maduerint.

Ad virgæ puſtulas.

Puſtu-

PVSTVLAE virgæ, quædam leues sunt & paucæ malignitatis: quædam maligniores ac pertinaciores, suspitionem præbentes imminentis iam aut recidiuantis morbi Hispanici. Leues localibus abstergẽtibus & siccantibus, admistis propter imminentes inflammationes refrigerantibus, curantur: nimirum hac mistura, quæ recipit tutiæ cum aqua rosata præparatæ, æruginis aũ drach. ij. anethi combusti, abrotani vsti aũ drach. j. bulliant in aquis rosarum & plantaginis vnico feruore, mox sine expressione colentur. Maligniores post catholica remedia terges & siccabis cum vnguento Aegyptiaco in dictis aquis dissoluto: posteà etiam cum puluere Mercuriali, aut mistura sequenti. ℞ æruginis, aluminis, pulueris mercurialis aũ drach. j. vini albi vnc. ß. aquarum plantaginis, & rosarum aũ vnc. j. bulliant leuiter & non colentur, vtere mistis omnibus. Intereà sumendo quæ contagioni resistunt, ne infectionis seminarium in partes internas irrepat, et venoso generi principibusq; particulis malum communicetur.

Ad abscessus inguinum.

INGVINVM abscessus post venæ sectionem & medicamentis factas euacuationes resoluere aut maturare conuenit: maturatos verò aperire, apertos tergere, & tandem siccare, & ad cicatricem perducere. Resolues eos ammoniaco in aceto & aqua vitæ resoluto, & diachylone ireato, & similibus. Maturabis, & quod tu-

tutius hîc esse putatur, concoques hoc vnguento. ℞ ficuum contusarum radicum liliorum alborum sub prunis coctorũ aã vnc. j. axũgiæ porcinæ, & terebinthinæ aã drach. vj. farinæ tritici vnc. ß. olei oliuarum, & de lilio aã vnc. j. ß. crocisc rup. ij. ceræ q. s. mistis omnibus fiat vnguentũ. Proderit hoc etiam. ℞ radicum bryoniæ, & althææ elixarum, & posteà contusarũ, radicum liliorum alborum sub prunis coctorum aã vnc. j. axungiæ porci colatæ, terebinthinæ, et olei oliuarum antiqui aã vnc. j. ß. misce & confice vnguentum. De paratu facilibus est farina tritici in oleo antiquo decocta, & cum terebinthina confecta. Maturus tumor candenti ferro aperiri debet. Neque enim hîc tuta sunt quæ potentialia vocantur cauteria. Apertus mundetur cum melle rosato myrrha, aloë, admisto interdũ vnguento apostolorum, aut Aegyptiaco: quibus theriacam aut mithridatium adijcere non erit inutile. Cõferet hac de caussa vnguentũ sequẽs. ℞ farinæ fabarũ vnc. ß. terebinthinæ, theriacæ, mithridatij aã drach. iij. mellis rosati vnc. ij. myrrhæ, & aloës aã drach. j. ß. olei de absinthio, & ceræ q. s. fiat vnguentum. His peractis desiccabis & ad cicatricem perduces vlcus cum vnguento ex põpholyge, cũ triapharmaco, cũ desiccatiuo rubeo, & ceteris huius farinæ. Interim ne putredo serpat, adhibebis remedia, quæ contagionis seminaria exstinguunt ac interimũt.

FINIS.

BERNARDVS PO-
DIVS LVCENSIS MICHAELI Ferrerio apud Auſcos medico hanc Aug. Ferrerij Puden- dagram commendat.

Europæ partes qui ſe diffundit in omnes,
Et ſæuit mediis vrbibus Hiſperiæ:
Si vacat, inſueti cauſſas hîc adſpice morbi,
Qualem Phillyrides noſcere non potuit.
Nam cæli vitio, vel labe vagatur Ibera
In Gallorum oris, Auſonijsq; lues.
Cui priùs auſ⁹ erat præſcribere pharmaca nemo,
** Affecti tamen hîc quo medeantur habent.*
Quodq; nec Hippocrates, nec Pergama rura
Ferrerius libro præſtitit exiguo. (dederũt,
Cuius es ingenium ſolitusq; probare laborem,
Cui ſimilem Gallos vix habuiſſe putem.

DE

DE RADICE CINA HIERONYMI CARDANI Medici Mediolanensis. responsum.

IN casu huius eruditissimi viri laborantis erosione gingiuarum & dentium, concussione facta ex humore calido & acuto: quæsitum est an radicis Cinæ exhibitio cõferre possit? Respondeo quod iuxta Principem medicina experta melior est, quàm non experta. Et manifestum est, quòd in Pthoë cum alijs auxilijs curaui fratrem Petrũ martyrem, & filiam Bartholomei ephippiarij: & filium Gabrielis de Rigamonte: & Hieronymum Tiboldum: & filium fabri lignarij habitantis sub porticum portæ Tonsæ: & mulierem iuxta sanctum Marcellinum, omnes ex phthoë exquisita deploratos, & ab alijs, vt breui morituros à Medicis relictos: cùm quibusdam eorum, nec viuentis effigies supereſſet: alios etiam innumeros curaui ex eodem morbo tribus illis vijs regijs narratis in libello Experimentorum, quos longum esset referre, præsertim cùm ex his plures non essent, adeò vt hi, quos ego narraui, cõfirmati: & nunc à biennio citra omnes præter vnum curati sunt, aut ex toto, aut vt possint pluribus annis superuiuere. Quare non video, cur mihi Cina sit experimento in Phthoë cura tentanda: tum magis, quod generosi quidam Medi-

ci noſtri voluerunt in cura illius Theſaurario Martino illam exhibere, conſpiratione eripientes illum é manibus meis, cùm nondum cognitus eſſem in tam præclara experientia. ſpe huius noui medicamenti, & intra menſes quatuor miſer ille vitam finiuit: noſtri autem adhuc omnes etiã viuunt, videnturq; potius omni alio morbo perituri, quàm ex pthoë. Sed nec in Gallica lue ligno Sancto poteſt cõparari: nos enim cùm plus quàm centum nobiles ex ea curauerimus, nunquã Cina indiguimus. Quare cùm minùs valeat, in quibus maximè probatur, quid in hoc ſperandum? Vt autem aliquid dẽ Cinæ natura ac viribus dicam. Eſt illa quidem radix non parua, crocei, ac ſubalbidi fermè coloris, pallida & guſtu ſubacida, odoris fermè nullius, vt quæ ſit, quaſi lignum: adeò efficax, vt nullum aliud medicamẽtum, ne venenum quidem poßit ei comparari. Nam primò vel ſepties cocta, vel etiam plus quàm decies, vim præbet medicamenti egregij: & aquam, vt pulli ius efficit: & vncia eius inequitur aquæ vncijs 200. donec fermè ad 70. redeant. Nihil autẽ eſt, quòd tam diu vim ſuam poſſet, ac in tam magna aquæ quantitate, impartiri. Vehitur ex India ex regione Ciniana, vt exiſtimo. Scinditur in ſubtiliſſima fruſta, lataq;, vt coronati aurei, atque vt dixi 200. aquæ vncijs, vncia vna in nouo lebete terreo lapideóue immergitur feruetq; donec ad 65. redeat, intecto ſemper vaſe ne fumus poßit exire: unde ab igne de-

detracta, proxima igni constituitur, circumuo-lutis pannis, ne vel quidquam exire possit fumi, aut repentè refrigerari. Purgans decoctum red-dit dimidia Ganti drachma quæ Alypi est ra-dix. In singulos autem dies renouatur decoctũ: amarescit enim, vt pro 24. diebus 24. vnciæ suf-ficiant. Bibuntur summo mane calidissimi deco-cti vnciæ 14. pannisq; prolicitur sudor: inde li-cet post tres horas bene contectum pannis, etiã si non sudauerit, è domo exire. Seruatur inte-rim calida vsque ad vesperas, bibiturq; cum ci-bo, nec aliud omnino quidquam, sed et interdiu: non tamẽ adeò feruens, sed quasi tepida. Absti-nebit à Venere, meridianoq; somno, cibis etiam omnibus acribus, salsis, amaris, acidis, lacte, ijsq; quæ ex lacte fiunt, tũ iuribus, ac fructibus. Vte-tur pane, ac pulli carne elixata in singulos dies bis, à cibo autem etiam melle: hoc enim huic de-cocto maximè conuenit. Post 14. diem autem, pullis assis vti licebit, absq; condimentis. Si mor bi Gallici caussa exhibeatur, lauentur hoc deco-cto singulis diebus optime vlcera, & panni ex illo madidi imponantur absque ligatura. Licet etiam post 8. dies semel, si virtus admodũ sit de-bilis, vini aliquid decocto hoc lymphati bibere, atque ita interdictis duobus diebus repetere. Si aluus non demittat, decocto, oleo rosato, melle & sale clyster fiat, nec aliud alterius generis: subducit enim aluum egregiè: cogitur autem al-uus plerunque à 7. die, ac in posterum suppressa ma-

manet: quo tempore etiam incipiunt in Gallico morbo ſæuiſſimi dolores, ſcilicet à ſeptimo die: ſed hi vt plurimum ad 14. terminantur: alui autem duricies manet vſque ad finem dierum, quibus decocto vtitur. Peractis 24. diebus colligitur lignum, quod relictũ fuerat in ſingulos dies, ac in vmbra ſiccatum exactè, denuò comminutũ in exiliores partes, tantundem aquæ incoquitur: ſed vt duæ vnciæ ligni 200. aquæ imponantur: redeant autem ad 65. vt prius, exhibeturq; eadẽ ratione, iiſdemq; præceptis per duodenos. dies. Interim autem licet ludere, ſpaciari, contectum pannis, negotiariq; ſerenis trãquillisq; diebus. Manifeſtum eſt autem, quòd naturâ, & proprietate hoc agit Cina aduerſus Gallicum morbum: non autem licet victus tenuitatem, vt in ligno Sancto, in cauſſam curationis adducere. Neque ſiccitate id agit ſola: impinguãtur enim accipientes. vis igitur eius exiccans, & putredini tum ob hoc, tum ob vim propriam reſiſtens: habet & acrem partem, ob quam ad amarum conuertitur facillimè, & vtentes ab acribus, amaris, acidisq;, ac ſalſis arcet. Valde enim tenuium eſt partium: habet & partem ſucculentam, ac dulcem, & vnctuoſam, qua impinguat, & proprietate ſuaiecur confirmat. Ob hæc igitur ad quæ profit, ſatis eſt manifeſtum. Hydropi ſiquidem, vlceribus q; malignis, phtoë, lepræ, elephãtiaſi, Gallico morbo, & atrophiæ, & ſcirrhis iecoris.

DE

DE SARZA PARILIA
ſententia eiuſdem.

RADIX quædam nuper tenuis, ac ſub croceí coloris, ex India aduehitur, quam ego omnium Mediolani primus vidi: erat autem non abſimilis glycyrrhiſæ tenuißimæ, rugoſa ſcilicet (nam ea talis cùm ſiccatur euadit) & colore inter croceum & cinereum: ſed guſtus ſubamarus erat: odor vix ſentitur. Vncia vna in lib. ij. aquæ colorem addit vini rubri turbidioris, odorem quaſi grauem, amaritudinem non leuem, & ſummè prouocat ſudorem. Partium eſt tenuium, craſſarumq; : nam amaritudo in terreo conſtat, calida eſt in fine primi ordinis, ſicca in ſecundo: epota cum tenui victu, ſcilicet pane biſcocto, atque paſſulis, per dies 40, Gallicam luem plus iuuat quàm Cina, aut lignum, quod Sanctum vocatur. Expedit autem, vt ſic etiam opituletur his, qui arthritide laborant, & vlceribus prauis, & his, qui ob pituitoſum humorem laborant œdomatibus, aut morbis vltra hepar. In obſtructionibus autem concauæ partis iecoris, & ventriculi mala coctione, non auderem hoc tentare, niſi forſan victus tenuitas nos à periculo tutos redderet. Quod etiam iecur confirmet, quodq; lienem extenuet, quod incipientem elephantiaſim curare poßit, & hoc veriſimile eſt. Dantur decocti vnciæ ſex in ſingulos dies ſummo mane, id eſt hora diei ſecunda, tantundem ho-

ris ante cœnam tribus : tum cum cibo quantum volet. Permittitur autem sudare contectus pannis ab assumpto potu: verum, vt sudauerit, liberior est, quàm in assumptione Indici ligni: neque enim prohibetur quin ad solita prodeat exercitia, nisi frigoris mœtu, vnde contectus pannis esse debet, & vitare infausta tempora pluuiarum, ventorum, & frigoris. Meminerit eius quod scripsit Hippocrates. Vbi fames laborandum non est : atque similiter cauendum, vt inquit Galenus, à sectione venæ : sic & à Venereis, ac curis nimijs. Singulis tamen decem diebus purgare conueniet corpus, cum catapotijs, quæ lentos humores & crassas feces expellere possint: qualia ex aloë, colocinthide, & ellebo-ro componuntur. Alij præbent siliquam Indam cum diacatholicone : quod vt minus vtile est, ita magis tritum. Habet autem vim præcellentem inter sui generis medicamenta hæc radix, in emendandis capitis ac cerebri vitijs : seu ob tenuitatem, seu ob proprietatem quandam. Et quanquam hæc ita sint candide lector, non tamen tantæ victus tenuitati seorsum, præsertim purgationibus frequenter adhibitis, parum ad curandos consimiles morbos tribuerem. Quò fit, vt Gallicam hanc pestem inter frigidos affectus collocauerim. Sic humana solertia indies inuenit, quod iam inuentis meritò præponi possit, vidimus in claro viro Martino Chiaues Hispano post modicæ quantitatis hauſtum (nam in

ea

eo periculum primò fecimus) crassam atque sanguineam materiam è naribus descendentem: ita vt propter os, quod inter medium est, mirarentur, quanquam vlcera aliunde vsque ad os penetrantia, à descensu diuerterent. Constat autem Indicas res maiori præditas esse virtute, etiam pro qualitatum ratione. Sed de hoc à nobis in libello de Subtilitate dictum est. nunc autem, quoniam ita sit, solum intellexisse sufficiat. Quodq; generaliter peregrina medicamenta plus agant: aër autem, atque cibi, ac potus patrij, ad vitæ vsum magis conducunt.

EXTRAICT DESDITZ LIVRES TOVCHANT L'ADMINISTRATION *de certains particuliers remedes.*

Du boys Sainct ou Guaïac. Chap. I.

L'ADMINISTRATION *du boys Indique, que l'on nomme Guaïac ou boys Sainct, proffite grandement à personnes molles & delicates, & aux sanguins, & à ceulx qui sont affligés de pituite coulente, ou prompte à defluxion. Aux choleriques aussi & chaleureux est proffitable, quand la decoction est faicte en plus grande quantite d'eaue, & iusques à la consumption de la tierce partie seulement: en y adioustant (si la chaleur est excessiue) quelques racines de cichorée. Aux melancholiques & phlegmatiques abondans en humeurs crasses, visqueuses, glutineuses, & gommeuses, n'est suffisant remede. Quoy note, si par ce moyen tu entreprẽds guerir la maladie de Naples, que le vulgaire appelle communement Grosse Verole, il te fault premierement auoir recours au Medecin pour ordonner les preparations, saignées & purgations. Ce faict, venant à la suerie, tu prendras huict onces de la pouldre dudit boys faicte à la lime,*

lime, ou au tour, & non par incision ou contusion: prendras aussi quatre onces de son escorce en pouldre: & vne once de polipode. tout ceci destremperas auec dix ou douze liures de bonne eaue, & laisseras tout reposer ensemble par vingt & quatre heures, dés vn grand vaisseau vitré et couuert. Apres en feras decoction dens le mesme vaisseau, iusques à ce que la moytie de l'eaue sera consommée, escumant tousiours le pot, & reseruant à part l'escume. Si le malade excede en chaleur, tu te contenteras les cuyure iusques à la consumption de la tierce partie, & y pourras mettre quelque peu plus d'eaue. Puis couleras ladite decoction, & la mettras à part pour faire suer ton patient, cõme dirons apres. En coulant fault garder le boys qui reste comme lye, pour icelluy nouuellement destremper auec autres dix ou douze liures d'eaue fresche, & en ferez decoction iusques à ce que la quatriesme partie soit consommée. A laquelle quand sera passée & coulée, adiousteras vn peu de sucre, ou vn peu de miel commun, ou rosat, pour luy donner goust. De ceste eaue boyra le patiẽt à ses repas. Toutesfois s'il à l'estomach debile, & que son foye ne soit trop chauld, au lieu de l'eaue, tu pourras faire lesditz deux decoctions auec de bon vin blanc purifié. Et s'il y a goutes & douleurs, adiousteras à la premiere decoctiõ demy once d'hermodactyls: et pour nettoyer les humeurs aduſtes, ſix drachmes de

ſene. Ces preparations faictes, tu mettras ton patient en quelque chambre ſecrete, & chaude, hors de tous vents & de tout bruyt: et dés ſon lict luy feras boyre ſix ou huict onces de la premiere dedoction, ſur les quatre heures de matin, & le tiendras chauldement, & le garderas de bouger du lict de trois heures apres, afin qu'il ſue. Sur les neuf heures tu le pourras faire diſner. Apres midy enuiron les trois heures, de rechef luy feras boyre demy liure de ladite decoction, & ſur les huict heures le feras ſoupper. L'endemain, & conſequemment iuſques à trente iours (peu plus ou moins) tu continueras ledit remede eſdites heures: & eſſuyeras diligentement ton homme, & ou il y aura douleurs ou puſtules, gummoſites, & tumeurs, l'oindras auec l'eſcume qu'aures reſeruée. S'il ne peult endurer deux fois le iour la ſuerie, te contenteras le faire ſuer de matin. Et fault pour bien faire, que le patient ne bouge de ſa maiſon iuſques à la fin de la gueriſon, combien qu'aucuns donnent temerairement liberte de ſortir. Quant à la maniere de viure, il euitera toutz potaiges, & toutes viandes bouilles & humides. Laiſſera toutz fruictz, fors que les paſſerilles, amandes ſuccrées, & pignons ſucrés, ne mãgera qu'à diſner & ſoupper, & alors vſera de pouletz, gelines, chapons, perdris, pigeons, tourtourelles, griues, lapins, cheureau, mouton, veau tout roſti. S'il tombé en ſi grande imbecillite qu'il ne

puiſſe

puisse manger chair, luy permettras lorge mondé, & la panade, & quelques moyaux d'œufz: & l'aduertiras que moins il mangera plus luy proffitera. Quant au pain, ie præfereray tousiours le pain de bon froument, mixtioné de quelque partie de son, ou bran, au pain biz. Si le ventre est ferré, de trois en trois luy donneras vn clystere commun: ou en ceste sorte. Rx. primæ decoctionis ligni indici lib. j. & quart. j. cassiæ cum saccharo conditæ & mellis rosati ãñ vnc. ij. olei cõmunis vnc. iij. salis cõmunis parũ, mistis omnibus fiat clyster. Et pour euacuer les humeurs qui ne peuuent estre conuerties en sueur, luy feras prendre medicine laxatiue vne fois chascune sepmaine, ou de dix en dix iours, sur quoy prendras conseil du medecin. Si le malade est enfant de laict, tu le purgeras par clysteres, & feras ordonner quelque medicine laxatiue à la nourrice, affin que de ce laict altere de la vertu de ladicte medicine l'enfant soit purgé. Puis feras boyre à l'enfant trois onces de la seconde decoction chascun matin, & le feras suer huict ou dix iours, par interualles, s'il est besoing. Tandis la nourrice viura comme si elle estoit malade de la mesmes maladie. Aucuns distillent par alembic la premiere decoction dudit boys, & d'icelle vsent pour fere suer les enfans, qu'est remede moyns deplaisant au goust, & fort vtile.

Des Inunctions. Chap. 11.

La

LA gueriſon par inunctions qui reçoyuent argent vif, à bon droit pourroit eſtre eſtimée la plus ſeure comme plus prompte, n'eſtoit que en peu de iours donne grand trauail, & à cauſe que l'argent vif laiſſe touſiours quelques mauuais accidents. Parquoy faut prẽdre eſgard à la correction & miſtion d'icelluy. Et premierement faut entendre de quoy & comment doibuent eſtre compoſés leſdits onguẽts. Car procedãt par raiſon la ou il apparoiſtra plus de tuberoſites & de neuds, il y fault beaucoup plus de greſſes: la ou y aura plus de puſtules & vlceres, il y fault plus de poudres. Pour gens ſanguins, delicats, & pour gens choleriques, & en temps chault, il y fault plus de beurre et d'huile roſat. Pour les enfans, les greſſes & le beurre doibuent occuper la plus grande partie de l'onguent. Pour les robuſtes, tu y pourras mettre autant d'argent vif comme monte la troiſieme ou quatrieme partie des autres choſes qui entrent à l'onguent. Pour les delicats, ſuffira la ſixieme partie. Pour les enfans la ſeptieme ou huictieme: & fault qu'il ſoit bien arreſté & amorti, & curieuſement pilé & meſlé. En tout ſoit l'onguent compoſé des choſes remollitiues, rarefactiues, reſolutiues, abſterſiues, deſſeichantes, & d'argent vif, comme enſuit.

℞ vnguenti martiati, & triapharmaci aã vnc. ij. lithargyri vnc. iij. minij, lapidis calaminaris, myrrhæ, aloës, marchaſitæ argenteæ, aã vnc. j.

axun-

axungiæ porcinæ recentis mundatæ à pellibus, butyri recentis fine sale añ lib. 1. succi limonum, aquæ vitæ, olei de terebinthina, & laurini añ vnc. j. ß. hermodactylorũ, styracis liquidæ, ammoniaci, aristolochiæ rotundæ añ vnc. ß. ducantur diu in mortario, irrorãdo oleũ rosaceũ & aquã scabiosæ: postea adde argãti viui cũ sale & aceto aut saliua exstincti vnc. x. et ceræ q. s. mistis diligẽter omnib⁹ fiat vnguẽtũ Duquel, ou d'autre semblable, apres les preparatiõs, et vniuerselles purgatiõs, tu oindras tout le corps du malade aupres du feu, fors que la teste, la poictrine, & les aysselles: ausquelz lieux ne doibuent toucher tels onguentz, combien que les empyriques passent oultre. Incontinent enuoloupperas tout ton homme auec linceulx chaulds, ou force estoupes chaudes, & le mettras dẽs le lict pour suer. Pour augmẽter la sueur, et faire penetrer l'onguent, mettras aux pieds deulx au trois gros caillous fort chaulds: ou feras quatre sachets pleins d'orge & toutz chaulds les appliqueras l'vn aux pieds, l'autre entre les cuysses, & le tiers & quart soubz les ayselles. Suffira faire l'inunction vne fois le iour quatre ou cinq heures auant disner, continuãt iusques enuirõ huict iours, que les pustules vlceres & douleurs seront gueries, & la bouche sera dedans fort vlcerée. Aucuns oignent deux fois le iour, de matin & enuiron quatre heures apres disner ou apres soupper, & en tout n'y employent que qua-

quatre ou cinq iours. Toutesfois les ſcandales qui en ſuruiennent teſmoignent aſſes combien eſt aſpre, & dangereuſe ceſte haſtiuite. La maniere de viure icy n'eſt ſi curieuſe qu'a l'vſage du Guaïac. Car lon permet vſer ſuffiſammẽt de toutes bonnes viandes bouillies & roſties, & de boyre vin. Toutesfois ſeroit bon leur faire boyre vne fois à diſner, & à ſoupper, de l'eaue ou du vin ou auroit cuyt ou demoure en infuſion le boys de Guaïac. Si le ventre eſt dur, luy feras prendre vn clyſtere. Et ſera bon qu'apres toutes inunctions ton patient preigne quelque medecine laxatiue, pour chaſſer ce qui reſte d'humeurs putrides corrompues & ſuperflues. De la gueriſon des vlceres de la bouche nous dirons apres.

Des Perfums. Chap. III.

LES perfums de cinabre vexent grandemẽt la perſonne, pource ne doibuent eſtre employés a gens delicats & de foyble nature, fors s'ilz refuſent toutz autres remedes. D'icelluy lon faict pouldre ou trociſques auec miſtion de pluſieurs autres choſes qui repriment ſa malice, comme ſont encens, myrrhe, benioin, ſtyrax, ladanum, boys d'aloës, xylobalſamum, carpobalſamum, ſcœnanthum, calamus aromaticus, cyperus, dictamnus, galanga, gentiana, caryophylli, macis, &c. Le moyen de la miſtion eſt, que pour les robuſtes à chaſcune once de cinabre, y fault quatre ou cinq drachmes de correctifs. Pour les de-

delicats ſuffit qu'a deux parties de correctifs y entre vne de cinabre. Pour les mediocres il y fault pour le moyns autant de correctifs comme de cinabre. Pour bien faire tu te retireras au Medicin, qui ſuyuant les canons de l'art, & les conſiderations de la nature du patient, de la conſtitution de l'air, & des autres circunſtances, en fera la proportion. Laquelle tu appliqueras ainſi. Tu mettras ton malade dens vne petite chambre bien cloſe, & le feras aſſeoir tout nud ſur vne ſelle percée ou autre, tellement qu'il ſoit aßis hault, & que tout à lentour ſoit enuironné & cloz de drap comme dens vn pauillon, ou lict bien encortiné. Alors feras bruſler dens ladite cloſture, deux ou trois drachmes de la compoſition de cinabre. De ce perfum vient ſi grande ſueur au patiẽt, que biẽ ſouuent il en deffault. Quand il aura aſſes ſuë la dedans, tu l'enuolopperas auec des draps chaulds, & le mettras dens le lict, & le feras encores ſuer vn peu, puys l'eſſuyeras. Pourras reiterer ce remede deux ou trois fois le iour, ſelon que la conſtitution du temps, & la vertu & nature du malade le requerront: & continueras iuſques à ce que les puſtules, humeurs, vlceres, douleurs ſeront gueries, & la bouche ſera fort vlcerée. Et pource qu'il y a grand danger de ſyncope, pourras donner au patiẽt deux moyaux d'œufz auant qu'entrer au perfum: & luy appliqueras ſur le cueur vn epitheme compoſé

poſé d'vn peu de vin, d'eaue roſé, & de la poul-dre diamargariti frigidi. En ſuant auſsi lon per-met qu'il ſorte le nez hors du pauillon quelque fois, pour prẽdre vn peu d'air. Et quãd ne peult continuellemẽt endurer le remede, lon luy don-ne quelques iours de repos.

Des Vlceres de la bouche. Chap. IIII.

DEs le commencement que la bouche ſera vlcerée, tu luy feras gargariſer du laict, & puis d'eaue d'orge auec vn peu de miel roſat & diamoron: & conſequemment vſeras de garga-riſmes refrigeratifs & deſiccatifs, y entremeſ-lant touſiours quelque abſterſif, en ceſte manie-re. Ry plantaginis, & caudæ equinæ aã manip. j. hordei integri, comarum abſinthij, ſumach aã vnc ß. corticum malorum granatorum, lenticu-larum, & nucum cupreſsi aã drach. iij decoquã-tur in lib. ij. aquæ chalibatæ donec media pars conſumta ſit, & in colatura diſſoluantur mellis roſati, vini granatorum, diamori, & rob de ri-bes aã vnc. j. miſtis omnibus fiat gargariſmus. A la decoction duquel pourras mettre quelques drachmes d'alun de roche, ſi les vlceres ſont trop rebelles. Tu pourras auſsi vſer des eaues de roſe, de plantain, & de cheurefueil, auec les rob de ribes, & de berberis, & vn peu de miel roſat. Puis ſera bon toucher les vlceres auec du couton trempé en eaue ſublimée, ou en eaue for-

te,

te, corrigée de l'eaue roſe, & de plantain. Aucuns s'aydent de l'eaue diſtillée de ces trois choſes, c'eſt aſçauoir de theriaque, de vinaigre, & de l'eaue de vie, tãt d'vn que d'autre. En laquelle deſtrẽpent du bole armene, ou de la terre ſellée, & mouillent du couton en ladite mixtion, duquel apres touchent leſdites vlceres. Au lieu de ladite eaue i'ay approué ceſte mixtion. ℞ aquarum plantaginis, roſarum, & prunellorum agreſtiũ ãñ vnc. j. aceti, & aquæ vitæ ãñ drach. vj. mellis roſati, & diamori ãñ drach. iij. theriacæ, boli Armeni, aluminis ãñ drach. ij: ſtent aliquot horas ſuper prunas abſq; ebullitione, poſteà colentur leniter. Dens ceſte miſtion tu mouilleras du couton, & en toucheras les vlceres de la bouche. Si par ces remedes tu n'aduances rien, fais ſuer ton malade auec la decoction du Boys ſainct, huict ou dix iours, comme à eſte dit cy deſſus. Et garde toy tant que pourras, d'vſer icy des autres ſueries, qui ſe font par argẽt vif: pource que ces remedes excitent nouuelles vlceres en la bouche, & empyrent celles qui ſont deſia faictes.

Des tuberoſites, neuds, ſcirrhes, & ſemblables durtes & tumeurs. Chap. v.

IL fault guerir les tuberoſites, ſcirrhes, & neuds qui viennent à la teſte, iambes, & bras, en ceſte maniere. Premieremẽt celles qui ne ſont

trop dures fault mettre en voye de resolution: les dures fault mollifier & resouldre: & euiter tant que sera possible la suppuration, que d'icelle n'en vienne corruption à l'oz. Si viennent à suppuration, tu ne feras la cauterisation, comme lon faict auiourdhuy, iusques à toucher viuemẽt à l'oz. Car de cela vient vne grande deficcation à l'oz, tellement que peu apres de luy mesmes se deflore, & rend force escailles: aydant à ce la malice de l'humeur qui pour cela ne reste d'inuader ladite partie, ains la trouuant foyble & imbecille s'arreste la, & la gaste d'auantage. Pource tumettras ton cautere, non dessus la tuberosite, ains au bout d'icelle seulemẽt qui tend en bas, & l'enfonceras legieremẽt, de sorte que ne touche ni à la tuberosite, ny à l'oz que bien peu. Ce fait tu appliqueras sur lesdites tuberosites & durtes tes remedes exterieurs, tels que verras estre necessaires, & au trou du cautere tes mũdificatifs, y entremellãt tousiours vn peu de theriaque, ou de mithridat: à cause de la venenosite. Si ces tumeurs sont fort dures & grandes, & fort adherantes à l'oz, tu y mettras ceste emplastre ℞ radicis bryoniæ, & cucumeris agrestis aã vnc. iij. althææ cum radicibus manip. ij. medullæ radicis ebuli vnc. ij. aquæ fontanæ, & vini flauescẽtis optimi aã lib. ij. decoquãtur vsq; ad consumtionẽ liquorum: postea exprimantur, & expressioni addantur pinguedinis humanæ, butyri recẽtis, axungiæ porcinæ recẽtis,

tis, terebinthinæ, añ vnc. ij. ſtyracis liquidæ, ammoniaci, bdellij, galbani, oppoponaci, ſagapeni, gũmi elemi, & aquæ vitæ añ vnc. j. ariſtolochiæ rotundæ, hermodactylorum, caſtorij, thuris, baccarum lauri, maſtichis añ vnc. ß. argenti viui cũ ſaliua exſtincti vnc. vj. ceræ q. ſ. fiat emplaſtrum molle. Si le mal eſt aux iambes ou aux bras, tu y pourras employer les perfums de cinabre & des marchaſites.

De la pelade. Chap. vi.

QVAND le poil de la teſte ou de la barbe ou des ſourcilz tombe, tu fomẽteras le lieu de ceſte decoction. ℞ ramentorum ligni Indici vnc. j. myrtillorum, corticis pini, roſarum alb: comarum abſinthij, & ſenæ añ vnc. ß: ladani, aloës, corticis tamaricis, & ſpicæ nardi añ drach. iij. vini adſtringentis lib. j. olei myrtini, & de meliloto añ lib. ß. bulliant in duplici vaſe ad tertiæ partis conſumtionem, & cum colatura calida foueantur partes depiles & deformes. A ce meſmes vault l'eaue roſe en laquelle auront bouilli quelques grains deſublimé, principalemẽt ſi on y adiouſte quelque peu de ladanum, ou d'aloes, ou d'eſcorce de tamarix, & de pomade pour les reduire à forme d'onguent.

Des ongles qui tombent. Chap. vii.

PAR meſmes remedes fault retenir les ongles qui tombent. Si ne les peulx retenir, tu les feras cheoir bien toſt cum vnguento baſilico ou auec de la farine de froment incorporée auec du beure, & auec la decoction des mauues & des violettes reduitte à forme de liniment. Quand l'ongle ſera hors, tu laueras ſon lieu auec eaue d'orge ſuccrée, puis auec huille d'œufz: & pour en fere reuenir vn autre, tu couuriras ledit lieu de ceſt oignement. ℞ ceræ nouæ vnc. ij. terebinthinæ vnc. ß. olei roſati vnc. j. miſce: fac vnguentum.

Des fentes & creuaſſes des pieds & des mains. Chap. VIII.

TV prendras d'abſinthe, fumeterre, mercuriale, ſcabieuſe, roſes, violettes, fleurs de roſmarin, feuilles d'enula campana, & de lapatium acutum: & en feras decoction en eaue, iuſques à la conſumption de la moytie, & de la vapeur toute chaude fomenteras la partie ou ſeront les creuaſſes: & incontinent y appliqueras ceſt oignement. ℞ ſucci limonum, olei de tartaro, & roſati aã vnc. j. aceti ſcillitici vnc. ß. boracis, & viridis æris, aã ſcrup. ij. cãphoræ ſcrup. j. ſublimati in puluerem redacti grana. iij. pomatæ quantum ſatis ad incorporandum: fiat linimentum. Aucuns y employent les perfums de cinabre.

Des pissechaulde & vlceres des voyes vrinales. Chap. IX.

EN ceste maladie l'ardeur d'vrine que les vulgaires appellẽt pissechaude, prouiẽt, communemẽt des vlceres des voyes vrinales, principalement de la vessie, & de la verge. Desquelles parties nous tracterõs icy, reseruãts la cure des vlceres des reins, et des vreteres aux physiciẽs medicins. Les vlceres de la vessie ont ces signes. Grand douleur au pecten, & au fons du ventre, tourment & trauail en pissant. l'vrine est pleine de bourbe, ou l'hypostase est crasse comme les execremẽts du nez, ou comme s'il y auoit de la farine. Aucunesfois l'on y voit parmi quelques escailles, ou substances semblables à pieces de lames. Les hypostbases embrouillées comme s'il y auoit du bran, tesmoignent la vessie estre galeuse. Si la purulẽce sort seule sans pisser, ceste signe que l'vlcere est interieuremẽt des la verge, & non es autres parties. La guerison gist premierement en purgations vniuerselles. Secondement en absterssifs. Tiercement en glutinatifs, desiccatifs, & mitigatifs de l'acrimonie. Les purgations tu requerras du medicin. Puis deux ou trois iours de suitte feras boyre à ton patient cinq ou six onces d'hydromel commun & clair, ou de la decoction d'orge & de passerilles ensemble, trois ou quatre heures auant disner, pour mõdifier l'vlcere & nettoyer la partie. Apres cela parferas la guerison auec ce que

ſenſuit. ℞ amyli, & medullæ quatuor ſemin frigidorum maiorum aã drach.j.ß.ſeminis plantaginis torrefacti, ſeminis papaueris albi, puluer ris glycyrrhizæ aã drach.j. granorum alkekengi, pinearum, iuiubarũ, & ſebeſtẽ, omnium aqua ſolani madefactorum aã drach. ij. trochiſcorum de carabe, & de bolo aã ſcrup.ij. ſyrupi myrtini q ſ. miſce & confice elect. liquidum. Detur magnitudo auellanæ magnæ ieiuno ſtomacho, per ſe, vel cum aquis roſarum & plãtaginis, & in vltima menſa dentur pineæ nucis grana. vij in aquis roſarum & ſolani macerata. Aucuns vſent d'iniections par ſyringues, en ceſte maniere. ℞ ſeminum frigidorum maiorum contuſorum, pſyllij plantaginis, & papaueris albi aã drach.iij. roſarum, lenticularum, hordei, iuiubarum aã vnc.ß. ſeminis maluæ, & hyoſcyami foliorum, & corticum ſalicis aã drach.j.ß. paſſularum cum granis contuſarum, granorum myrti aã drach.ij. decoquantur in aqua iuſtæ quantitatis ad tertiæ partis conſumtionem, & colatura iniciatur per ſyringã. Le remede ſera meilleur ſi lon y deſtrẽpe de diagragant, & vn peu de trociſques de bolo, & d'alkekengi. Mais il te fault bien aduiſer que de la continuation des iniections refrigerantes tu ne gaſtes le muſcle du col de la veſſie. Car ſouuent il en tombe en paralyſie, tellement que le patient ne peult apres contenir ſon vrine. L'iniection de laict à pluſieurs intentions eſt bonne.

Des

Des pustules ou chanceres de la verge. Chap. x.

Les pustules de la verge qui ont quelque malignite, pourront estre gueries promptement par ce remede. ℞ *ærugnis, tutiæ præparatæ abrotani vsti aã drach. j. ß. aluminis drach. j. bulliant leuiter in aquis rosarum & plantaginis, postea colentur. Si la malignite est grande, tu vseras de la poudre de mercure auec de l'alum, & de verdet, les destrempent auec lesdites eaues.*

Des bosses chancreuses ou poulins. Chap. xi.

Apres que ton patient sera saigné & purgé, tu taascheras fere resouldre ou meurir les tumeurs qui viennent aux aynes. La maturation est estimée icy plus seure. Pour laquelle tu vseras de ceſt oignement. ℞ *rad. bryoniæ, & althææ aã vnc. j. radicis lilij albi vnc. j. ß. decoquantur in aqua ad consumtionem. postea exprimantur, & expreßioni addantur farinæ tritici, & terebinthinæ aã vnc. j. olei oliuarum antiqui, olei de lilio, axungiæ porci colatæ aã quart. ß. ceræ q. s. fiat vnguentum. Ou tu prẽdras vn moyau d'œuf, & y mesleras du saffran, & de la terebinthine, & vn peu d'huille vieulx, et du sel, & en vseras comme de lautre. Quand la tu-*

meur ſera meure, tu l'ouuriras, auec vn cautere actuel, ou auec vne lancete: ou s'il craint le fer, tu vſeras de ce cautere potentiel. ℞ vitellum oui vnũ, ferměti, nitri, ſalis Ammoniaci aã ſcrup. j. cantharidum, & croci aã ſcrup. ß. opij gran. iij. miſce & reduc ad formam vnguěti. Huius loco vti poteris oleo ex vitriolo deſtillato. Auec l'onguẽt qui ſenſuit tu pourras faire l'ouuerture dens ſix ou ſept heures. ℞ vnguenti populei vnc. ß. lapidis hæmatitæ ſcrup. j. mercurij, aut arſenici ſublimati drach. ij. opij gr. iiij. miſce & pone ſuper apoſtema maturatum ſecundum magnitudinem foraminis, quod facere intendis. Quand l'ouuerture ſera faicte tu oſteras ledit cauteetre, pour faire tomber l'eſchare, mettras à ſon lieu de beurre auec vne fueille de chou. Mais auant qu'appliquer ces cauteres, il fault mettre quatre doitz de large tout au tour du lieu du cautere, quelque defenſif: qui garde de couler les humeurs qui ſeront eſmeues par la douleur. Pour ceci lon vſe communement de bole armene deſtrempé auec du vinaigre & d'aulbins d'œufz. Ceci fait & accompli tu mondifieras l'ouuerture auec ceſt onguent. ℞ farinæ fabarum, & hordei aã drach. iij. pulueris iridis, myrrhæ, aloës, theriacæ aã drach. j. ß. mellis roſati vnc. ij. olei de iunipero, & ſucci apij depurati aã vnc. j ß. ceræ q. ſ miſce: fiat vnguentum. Vel ℞ vnguenti apoſtolici, & Aegyptiaci aã vnc. j. theriacæ, & mellis roſati aã drach. vj. pul-

ueris

geris mercurialis, quem præcipitatum vocant, & myrrhæ añ drach. j. ß. succi anagallidis depurati vnc. ß. ceræ q. ſ. miſce & confice vnguentũ.

Quand l'ulcere ſera bien nette, tu vſeras de baſilicum magnum, cum triapharmaco, puis de diapompholigos, de vnguentum deſiccatiuum rubeum, & des autres deſiccatifz.

FIN.

CORVINVS MALEZIVS AEMILIANENSIS.

Lectori.

Multis nominibus diues felixq; Toloſa
Creditur, auſpicijs iuris, ſanctoq; Senatu,
Et Cerere et Baccho, glaſto, rapidoq; Garumna:
Ditior ipſa tamen medico cenſebitur vno,
Qui vitam patriæ viuens moriensq; relinquet,
Nec patietur eam immortali laude carere.
Felix illa quidem, Muſisq;, & Apolline digna,
Quæ fouet in gremio genitũ de Pallade partũ,
Ferrerium medicum nulli probitate ſecundum,
Præſtantem ingenio, doctrina, atq; arte medẽdi.

EIVSDEM A. FERRERII *versus aliquot Latini.*

IANO PARDELIANO PANIasio, Vincentio Riuano Carp. Bernardo Podio Lucensi vatibus oliuam offerentibus.

Felices ramos, fructusq; feracis oliuæ
Conserite in vestros vsos diuina propago.
Palladis est arbor sacrandis vatibus apta,
Quos rapit ætæreus furor, & cælestis origo
Non sinit ingenio vacuas traducere noctes.
Me nihil æthereum mouet, aut cæleste fatigat:
Sed tenet alta quies, somnusq; profund⁹ oberrat
In medijs chartis, quas pingere conor in hortis
Pieridum. me torpor habet, me ignaua voluptas
A Musis procul esse facit, doctaq; Minerua.
Sed vultis forsan placidos perrumpere somnos,
Vt vigili studio scandamus Palladis arcem.
Dux erit hæc arbor, dux arboris auctor Athenæ,
Dux lauro, atq; hedera dign⁹ Durbanus Apollo.

Antithesis.

Peruigil est Pallas, data sunt mea mẽbra sopori:
Suauiter illa canit, nos dure stertimus. illa
Armata incedit, nos stamus semper inermes:
Illa sibi teretes vigiles q; sacrauit oliuas,
Nos et mãdragoræ, et capitata papauera cĩgũt,

Illa

Illa Iouis cerebro nata est, nos semine putri.
Vix patimur nostras coniungi fœdere dextras,
Quas diuersa trahũt, vertũtq; in stamina Parcæ.

De Fato.

Quod veteres fatum tribuêre micantibus astris
Ordine constabat, tempore, lege simul.
Lex erat exemplar fatiq; seuera voluntas,
Ordo sequebatur, tempora legis erant.
Quatuor his totum compleri sortibus orbem
Dixerunt Indi legitimiq; sophi.
Sic tamen vt rerum causſas fatiq; ministros
Mens diuina suo flecteret arbitrio.
Vt poßis firmas, quas ponunt sidera, leges
Effugere, & cælum fallere mente pia,
Hoc te Durbanus certa ratione docebit,
Durbanus patriæ gloria prima suæ.

In nuptiali conuiuio obtulerunt personati Astrologi.

Laniger occumbit, cor cæli Cancer adumbrat,
Ortus habet lances, inferiora Caper.
Centaurũ Saturnus agit, Mars proximus instat,
Lumina cæleſtis continet vrna duo.
Cũ Ioue blãda Venus Capricorni permeat astrũ,
Mercurius Piſcis torpida membra tenet.
Circunſtant Hædi, Vultur, Cynoſura, Bootes,
Hinc Canis, hinc Serpẽs, hinc Lepus, Ara, Leo.
Sidera nos tacito ſpectamus euntia curſu,

Ne

Ne mala de fato progrediente cadant.
Vos contrà, Heroës, lasciuis ignibus actos
Immemores cæli detinet vnus amor.
Nec furibũda Capri terrẽt vos cornua, Martis
Nec furor, aut rabidi turgida colla Canis.
Complexum Veneris solùm spectatis, & ignes
Quisq; pharetrato versat amore suos.
Respicite in cælum, sunt plena Cupidinis astra:
Complexum Solis pulcra Diana capit.
Nuper erat Veneri formoso corpore iuncta:
Nuper se sociam iunxerat ipsa Ioui,
Nec Martis radios est dedignata videre,
Nec spreuit pauidi lumina tetra Senis.
Alma Venus Superum patri se corpore iunxit,
Cetera sunt placidis consociata modis.
Quid mirum si vos eadem tractatis vt astra?
Certum est à Superis inferiora regi.

Phœbus amore saucius ad Gallam.

Galla pharetrati venerabile Numen Amoris
Quæ flammas, arcus, tela proteruageris.
Siste gradũ, et Phœbi spectamemorabile vulnꝰ,
Quod dedit è radijs vna sagitta tuis.
Fortè Tolosanas cùm viseret ille sorores,
Incidit in vultus insidiosa tuos.
Et velut è cælo delapso fulmine tactus
Corruit, & languens semianimisq; iacet.
Hunc circum tristes fundunt suspiria Musæ,
Intendunt gemitus, dilacerantq; comas.
Inclamant, ô Phœbe pater, quæ tanta potestas?

Quis

Quis tibi de Superis vltima fata parat?
Nónne perennantis Iouis es Latonia proles?
Nónne tuum complet Iuno superba chorum?
Pã Deus Archadiæ resonat tua carmina Phœbe,
Atq; tuos saltus pulcra Diana colit.
Lusit Amor tecum, & Veneris pia numina risit,
Iunxit & æterno fœdere amicitiam.
Quis tandem è Superis temeraria tela retorsit?
Dic age Phœbe pater, quo feriente peris?
Is rediens ad se flagrantibus vndiq; membris
Intremit, alternas exagitatq; genas.
Contrectat manibus barbam, flauosq; capillos,
Et conuulsa tenet lumina fixa solo.
Mox velut è somno surgens, altoq; veterno,
Fertur in has voces, alloquiturq; Deas.
Nostri caussa mali diuina potentia non est,
Inquit, non cælum, terrave facta grauis:
Nõ pater omnipotẽs, nec Amor, nec Iuno super-
Non magni Heroës, Indigetésve Dij. (ba,
Virginis est radius, quæ cãdida Galla vocatur:
Illa, ait, in proprio lumine fulmen habet:
Fulmẽ atrox, flãmasq; leues, celeresq; sagittas,
Intensos arcus, letiferasq; faces.

Ad Ferriolum.

Ferreus est nexus nullo violabilis æuo,
Qui cum nomimibus pectora nostra ligat.

FINIS.

INDEX EORVM, QVÆ NOTATV DIGNISSIMA in hoc libello occurrerunt.

A primam, B verò secundam paginam indicat.

Ablutiones ex quibus & quo loco fieri debeant, & quàm diu 15.a
Ablutionis auctoris exemplum 15.a
post Ablutionem sudor prouocandus est 15.a
Aconiti natura quæ sit 25.b
Aeger decoctum Cinæ sumens quomodo se gerere debeat 42.a
Aeger quando satis inunctus esse videbitur 12.a
Aeger quo loco, quàm diu, & quomodo sit inungendus 12.a
Aër Pudendagricorum qualis esse debeat 7.b
Affectus animi qui sint vitandi 7.a
Atrabilarij quomodo sint purgandi 10.a
Aiugæ decoctum quomodo parandum sit 22.b
Alimentum quod pudendagricis conueniat 6.a
Aluus astricta quo subduci debeat 42.a
Aluus quibus prouocanda sit 11.a
Apij radicis decoctum quomodo parandum sit & administrandum 22.a
Apij radix quare exotica credita sit 20.a
Apij radix quomodo celebris facta sit 21.b
Apophlegmatismis quando sit vtendum 11.a
Apophlegmatismi quomodo conficiantur 10.b
Apozema corpus fluidum reddens 8.b & 9.a
Apozema purgatione Pudendagram curans & qua quantitate dandum sit 23.b. & 24.a,b
Apozemata solutiua quando sint exhibenda 26.b & 27.a
Aqua venustatem formæ concilians 37.a
Argenti viui efficacia mirabilis 13.b
Argēti viui lethifera vis quomodo cōmoriatur 26.a
Argenti viui loco quæ commodissimè substituantur 13.a

Ar-

Argenti viui penetratio incredibilis 11.b
Argenti viui pestilens malignitas quid efficiat 13.b
Argento viuo diacrydion rectè commiscetur 26.a
Argento viuo quando sit vtendum 13.b
Argentum viuum cum diacrydio quid præstet. 26.a
Argentum viuum non penitus reijciendū est 13.b
Argentū viuū plus periculi q̄ remedij adfert 13.a
Articulorum dolores vnde proueniant 3.b
Artuum dolores quomodo tollendi sint 33.a & b
Asari radix quomodo sit præparanda 22.a & b
Bile superabundante victus qualis esse debeat 6.a
Biliosis quæ conueniant, & quæ non 28.a
Bugiosi decoctum quid præstet 25.a
Calor adulteratꝰ pro curatione quid requirat 5.b
Calor adulteratus quid agat 5.a
Cannarum nostratium radices quomodo sint præparandæ 22.a & b
Capillorum procidentia quomodo curāda sit 34.b & 35.a
Capitis dolor quomodo & quibus curandus sit 32.b & 33.a
Cataputiæ foliorum decoctum quid præstet 26.a
Chamedrys decoctū quomodo parandum sit 22.b
Cerata ex quibus componantur 14.a
Cerebrum per nares quibus purgetur 11.a
Ceratum quomodo debeat componi 14.b
Chyna à prima decoctione siccata iterū decoquitur & quomodo 20.b & 42.b
Chyna impinguat & sudores mouet 21.a
Cina quibus morbis prosit 42.b
Cina quomodo agat aduersus morbum Gallicum. 42.b
Cina quoties cocta vires suas seruet 41.b
Chyna quoties coqui possit 21.a
Cina vires quas habeat, & partes 42.b
Chyna Venerem mirū in modum stimulat 20.b
Cina vnde aduehatur & quomodo scindatur, & decoqua-

quatur 41.b & 42.a
Cinæ deſcriptio 41.b
Chynæ vnc.j.vnc.ducentis aquæ incoquitur 21.a
Cinæ decocti doſis quæ ſit 42.a
Chynę decoctum bibens, à quibus abſtinere debeat. 20.b & quibus vti debeat ibidem
Chynæ decoctum bibens dolores quãdo & vbi percipiat 20.b & 21.a
Cinæ decocto quando vinũ commiſceri poſsit 42.a
Chynę decoctũ quare ſingulis dieb⁹ faciẽdũ ſit 20.b
Chynæ decoctum quomodo reddatur purgans 20.b
Chynæ decoctum quàm diu ſit bibendum 20.b
Cinæ decoctum quomodo purgans reddatur 42.a & quare ſingulis diebus ſit renouandum. ibidem.
Chynæ decoctum quomodo ſit parandum 20.a & 41.b
Chymiſtę quibus humores purgent 26.b
Citri decoctũ quomodo dandum & parandũ ſit. 22.a
Clyſter molle loco leuis medicamenti exhiberi poteſt 8.b
Clyſteris aſtringentis exemplum 24.b
Colicis argentum viuum exhibetur 26.a
Condimentũ pudendagricis conueniens 6.b & 7.a
Confectio Hamech ceteris prę ferenda eſt 8.a
Contagio in corpore quæ producat 5.a
Contagio pro curatione quid requirat 5.a
Contagionem cõſumentibus quãdo vtendũ ſit 24.b
Contagionem emendantia quæ ſint 6.b
Contagioni calida reſiſtentia quæ ſint 30.b
Contagioni temperata reſiſtentia quæ ſint 30.b
Contagionis ſemina extinguentia quæ ſint & quando ſint adhibenda 29.b
Copia corruptorum humorum pro curatione quid requirat 5.b
Copia humorum putredinem alit 4. b & 5.a
Corpora mollia habentes quomodo curãdi ſint 27.b & quæ non tolerant ibidem.

Corpus fluidum quomodo fiat 8.b
Corpus fluidum esse debet antequàm purgetur 8.b
Corporis fœtor quomodo curandus sit 37.a,b
Cratsities pro curatione quid requirat 5.b
Cinnabaris quibus corrigatur 15.b & 16.a
Cinnabaris suffitus acerbissimum remedium 15.a
Cinnabaris suffitus quãdo,& vbi sit adhibẽdus 28.b
Cinnabaris suffitus quibus partibus, & ad quæ mala adhibendi sint 15.b
Cinnabaris suffitu quomodo & quàm diu sit vtendum 15.b
Cupressi decoctũ quomodo dandũ & parãdũ sit. 22.a
Dentes commoti quomodo confirmentur 35.b
Destillatio furfuribus conuenientissima 37.a
Destillatione tres liquores eliciũtur,& qui 23.a
Destillationes quomodo proueniant 5.a
Dolores seuissimi in morbo Gallico quando incipiãt 42.b
Dysenteria ad quid sequatur, & quomodo curetur 24.b
Electuarium auctoris quo feliciter vsus est 25.a
Emplastra ex quibus componantur 14.a
Emplastra quando renouari debeant. 14.a
Emplastra quando sit remouenda 14.a
Emplastra quomodo debeant componi 14.a & b
Emplastri forma qualis esse debeat 14.a
Emplastrorum efficacia 14.b
Empyricorũ remediũ ad dolores artuum 33.b
Empyrici quibus vtantur 23.a
Errhina pyramidalia 11.a
Errhinis quando sit vtendum 11.a
Euacuationes particulares quæ sint 10.a
Excrementosum totum corpus vnde reddatur 5.a
Exercitationes quando sint faciendæ & quales esse debeant 7.b
Famuli quomodo sint curandi 27.a
Fraxini decoctum, quomodo parandum & dandum

dum sit 22.a
Furfures corporis quomodo tollēdi sint 36.b & 37.a
GAllicus morbꝰ inter quos affectꝰ collocetur 43.b
Gargarismi quomodo cōficiantur 10.b & 11.a
Gargarismis quando sit vtendum 11.a
Gentianæ radix quomodo sit præparanda 22.a & b
Gingiuæ erosæ quomodo curandæ sint 35.a,b
HAemorrhoides quando sint aperiendi 10.b
& quibus ibidem.
Hepatis incendium vnde augeatur 37.b
& quomodo curetur ibidem & 38.a
Humores corrupti quādo sint euacuandi 9.b
Hydrargyrum extinctū quomodo exhibeatur 25.b
Hypostases furfureæ quid significent 38.a
IIiosis argentum viuum exhibetur 26.a
Indicæ res maiore præditę sunt virtute 44.a
Infantuli lactantes quomodo curandi sint 27.b
& quomodo purgandi ibidem.
Inguinum abscessus, quomodo, & quibus curentur. 39.b & 40.a
Iuniperi decocti spuma ad quid vtilis sit 22.a
Iuniperi decoctum quomodo sit parandum, & qua quantitate propinandum, & quando 22.a
Iuscula pudendagricis conuenientia 6.b
LAc ad quid mirificè conducat 38.b
Lentor pro curatione quid requirat 5.b
Lienteriæ remedia præstantissima 25.a
Lignum Indicum quod præstantius sit 17.a
Lignum Indicum quomodo præparari debeat 17.a
Ligni Indici cortex abijciendus non est 17.a
Ligni Indici decocta destillata quibꝰ propinētur 23.a
Ligni Indici decocti spuma ad quid prosit 17.b
Ligni Indici decoctū in qua quātitate, & quādo sit exhibendū 17.b & q̄ diu sit bibendum 18.a
Ligni Indici decoctum primum quomodo fiat 17.a
& quomodo secundarium ibidem.
Ligni Indici decoctū remediū præstantissimum 18.b

Ligni Indici decocto quare purgãtia cõmiscere cõueniat 19.a & quæ partem affectã respiciãt ibidẽ.
Ligni Indici decoctum cum vino, quibus conferat, & noceat 17.b
Ligni Indici decoctum pro vsu quotidiano ex ligno nouo quomodo fieri debeat 17.b
Ligni Indici decoctũ quomodo sit propinandũ 17.b
Ligni Indici destillato cinnamomum commodè miscetur 23.a
Ligni Indici genera tria 16.a & b
pudendagræ conueniunt 17.a
Ligni Indici oleum ad quid præstet 17.b
Ligni Indici substituta domestica quæ sint 19.b
exotica ibidem & 20.a
Liquores stillatitij ex quibus & quomodo fieri debeant 22.b
Liquores stillatitios qui introduxerint 22.b
Liquorum stillatitiorum quantitas quæ, & quando danda sit 23.a
Liquores stillatitij quàm diu bibi debeant 23.a
Linimenta quomodo sint conficienda 12.b
Lyenteria ad quid sequatur 24.b
Maculæ cutis vnde proueniant 3.b
Maculę faciei quomodo curãdę sint 35.b & 36.a
Manuum rimæ quomodo curandæ sint 36.a
Materiæ flatulentæ quæ conueniant 33.a
Medicamẽta leniter purgãtia quæ sint 11.a & b.
Medicamẽta molliter purgãtia quib' cõueniãt 29.a
Medicamẽta per os purgãtia quare sint timẽda 10.b
Medicamenta valentiora quibus conueniant 29.a
à Medicamentis imbecillioribus incipiendũ est 8.a
Medicamentorum vires quomodo remittantur 24.a
Medicamentũ efficax quare in initio dãdũ nõ sit 8.a
Medici nostri temporis notantur 10.a
Medicina quæ melior sit 41.a
Melancholia superãte qualis victus esse debeat 6.a
Melancholici, quomodo & quibus sint purgãdi 29.a

Melancholicos quę lędant,& iuuene 28.b
Menſtrua quando ſint prouocanda 10.b
Menſtrua quibus prouocentur 10.b
à Menſa ſemper cũ aliquãtula fame recedẽdũ eſt 7.b
Miniſtri quomodo ſint curandi 27.a
Morb⁹ Gallicus inueterat⁹ quomodo ſit curãdus 31.a
Muſto quæ ſint inijcienda,vt purget 26.b
Myrabolani quarę non probentur 24.a
Nodi quomodo curandi ſint 34.a,b
Nodi vnde proueniant 3.b
Obſtructio ad quæ ſequatur 5.a
Obſtructio pro curatione quid requirat 5.b
Obſtructio quos effectus producat 5.a
Olera pudendagricis conuenientia 6.b
Opinio ſemel imbibita nõ facilè relinquitur 13.a
Ordo in cibis ingerendis quis ſeruandus ſit 7.a
Panis biſcoctus quare ſit reijciendus 6.a & b
Panis pudendagricorum qualis eſſe debeat 6.a
Pedum rimæ quomodo curandæ ſint 36.a
Perſonæ famoſæ quomodo curandę ſint 27.a & b
Perſonatæ radix quomodo ſit præparanda 22.a & b
Phthoë exqſita deplorati à Cardano curati ſunt 41.a
Pillulæ mercuriales quid præſtent 25.b
& earum deſcriptio ibidem.
Piſces ſaxatiles pudendagricis aliquando ſunt concedendi 7.a
Pituita vincente victus qualis eſſe debeat 6.a
Pituitæ lentę & craſſę ſudorifica nõ cõueniũt 28.a,b
Pituitæ nomine quid intelligatur 3.b
Pituitoſis quæ conueniant 28.a & b
Plethoricis quæ conueniant 28.a
& quæ non bene ferant ibidem.
Potus quis pudendagricis ſit concedendus 7.a
Pubi affectę quale cataplaſma imponendũ ſit 38.b
Pudendagra quid ſit 3.a
Pudendagra quomodo contingat 3.a
In Pudendagra quid procurandum ſit 24.a & b

Pudendagra quàm diu in corpore lateat antequàm se prodat 4.b
Pudendagra quas partes primò afficiat 3.b
Pudendagra quãdo morbꝰ sit hereditarius 3.b & 4.a
Pudendagra securè purgationibus curatur 24.b
Pudendagra totam massam sanguinis occupat 6.a
Pudendagræ signa vnde considerentur 4.a
Pudendagræ caussa externa quæ sit 3.a
Pudendagræ caussa interna quæ sit 3.a
Pudendagræ curatiuæ indicationes octo 5.b
Pudendagræ indicationes curatiuæ tres 4.b
Pudendagræ vera caussa quæ sit 3.b
Pudendagrici à quibus abstinere debeant 7.a
Pudendagrici à quibus ventis cauere debeant 7.b
Pudendagricorũ victus quomodo sit instituẽdus 6.a
Pudendagrici tenuissimo victu vti non debent 7.a
Pudendagricis commessari periculosum est 3.a
Pudendi exulceratio vnde cognoscatur 38.a
Pueri quomodo curandi sint 19.a & b. 27.b
Puluis vrinarijs instrumentis læsis cõueniens 39.a
Purgatio bilhosis conueniens 9.b
Purgatio pituitosis conueniens 9.b
Purgatione leui in initio vtendum est 8.a
Purgationi leui valentius quid addendum est 8.a
Purgationes leues quæ sint 8.a
Pustulæ vnde proueniant 3.b
Pustulæ faciei quomodo curandæ sint 35.b & 36.a
Pustulæ virgæ quales sint, & quomodo & quibus curentur 39.b
Putredo cuius caliditatis sit index 5.a
Putredo pro curatione quid requirat 5.b

REnes affecti extrinsecùs quibus inungendi sint. 38. b
Rustici quibus aluum subducant 26.a

SAnguineis quæ conueniant & quæ non 28.a
Sanguinis quantum extrahendum sit 8.b
Sarzæ pariliæ descriptio 21.a

Sarzæ pariliæ descriptio & vires 43.a
Sarzæ pariliæ decoctum bibentes quomodo se regere debeant 43.b
Sarzę parilię decoctū quomodo sit parandū, & in qua quantitate sit dandū, & quàm diu 21.a & b
Sarza pariliæ dosis quæ sit 43.a & b
Sarza pariliæ quibus conueniat, & quibus non 43.a
Sarza pariliæ vitia capitis & cerebri emendat 43.b
Senes quomodo curandi sint 27.b
Serui quomodo sint curandi 27.a
Serpilli decoctum quomodo parandum sit 22.a
Signum certum morbi Hispanici 4.a
Sorbitiones pudendágricis conuenientes 6.b
Sparadrapū quid sit, & quomodo debeat cōponi 14.b
Spicæ nostræ decoctū quomodo parandum sit 22.b
Sudorem prouocantia quid præstent 11.b
Sudorifica decocta quādo sint adhibēda 26.b & 27.a
Sudorū eliciendorum modi recepti qui sint 11.b
Suffitus ex Cinnabari quando sint adhibendi 26.b
Superfluum quid in medicamentis censendū est 24.a
Symptomata morbū Gallicū sequentia 29.a & 31.b
Symptomata quæ inunctione curentur 12.a & b
Syrupi bilioſis conuenientes 9.b

TAbellæ vrinarijs instrumentis læſis conuenientes 39.a
Terra armena & sigillata quare cum mulsa propinetur. 39.a
Tempus inunctioni idoneum quod sit 12.a
Tormentillæ radix quomodo sit præparāda 22.a & b
Trochisci de Cinnabari 16.a
Tuberositates vnde proueniant 3.b
Tuberositates quomodo sint curandæ 34.a,b
Tumor maturus quomodo aperiendus sit 40.a
Tumores quibus maturandi sint 39.b & 40.a
Tumores quibus resoluere licet 39.b
Tumores vnde proueniant 3.b
Tumoris incisio quomodo facienda sit 34.a

Ve-

VEna basilica quando sit secanda 8.b
Vena communis quando sit secanda 8.b
Vena externa quando sit secanda 8.b
Venæ sectio quibus conueniat 8.a & b
Venena duo in homine commoriuntur vt homo superstit 26.a
Ventris deiectio quibus sit molienda 7.b
Venus prohibetur decoctū Chynæ bibentibus. 20.b
Vesicæ affectę quę per catheterē injicienda sint 38.b
Vesicæ crebrò frigida injicienda non sunt & quare. 38.b & 39.a
Vesicæ læsæ valenter astringentia per os sumpta non conferunt 39.a
Vesicæ vlcera quomodo deprehendantur 38.a
Victus ad humorem peccantem instituendus est 6.a
Victus bibentium liquores stillatitios qualis esse debeat. 23.a
Victus eorum, qui decoctum bibunt qualis esse debeat. 18.a & b
Victus tenuior quando esse debeat 7.b
Vina vim purgatricem quomodo acquirant 26.b
Vinum elleborite quomodo cōficiatur 26.a & b
Vlcera maligna vnde proueniant 3.b
Vlcera oris qualia sint, & quomodo, & quibus curanda 31.b & 32.a
Vlcera oris post inunctionem relicta quomodo sint curanda 12.b
Vlcera quomodo fouenda sint 20.b
Vlcera renum vnde deprehendantur 38.a
Vnctiones quando sint adhibendæ 26.b & 27.a
Vnctionum loco quæ substituantur 27.a
Vnguenta ex quibus constent 12.b
Vnguenta quomodo sint conficienda 12.b
Vnguentis medicamenta purgantia quare sint adiungenda 12.b
Vnguentum auctoris pro morbo Gallico 13.a
Vnguentum conuenientissimum dolori capitis 33.a

Vnguentum doloribus artuum conuenientissimum. 33. b.
Vngues cadentes quomodo retineantur 35.a
& quomodo casus acceleretur ibidem.
Vnguis nouus quomodo sit producendus 35.a
Vreterum exulcerationem quæ denotent 38.a
Vrinæ instrumenta quomodo & quibus curentur. 38.a & b.

FINIS.

ERRATA.
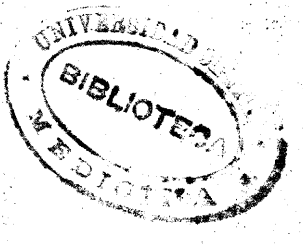
Pag.7.a.lin.12.lege insuaue. pag.25.b 19.lege salitâ & 21. saluia.